

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
RAHVUSVAHELISE ÕIGUSE ÕPPETOOL

Kristiine Urb

ÜRO Inimõiguste Nõukogu pädevus ja selle
tegevusega seotud probleemid

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Lauri Mälksoo (dr iur)

Tartu

2013

Sisukord:

SISSEJUHATUS	3
1. INIMÕIGUSTE NÕUKOGU PÄDEVUS	6
1.1 Institustiooni loomise pakett (Institution-building package).....	7
1.2 Kaebuste protseduur	7
1.3 Eriprotseduurid (Special procedures)	8
1.4 Nõuandev Komitee	10
1.5 Üldine korraline ülevaatus (Univeral Periodic Review).....	10
2. INIMÕIGUSTE NÕUKOGU NING SELLE TEGEVUSEGA SEOTUD PROBLEEMID	12
2.1 Inimõiguste Nõukogu liikmelisus.....	12
2.2 Inimõiguste Nõukogu ja Julgeolekunõukogu	13
2.3 Inimõiguste Nõukogu tegevus inimõiguste olukorra jälgimisel eriprotseduuride meetodi kaudu	16
2.4 Inimõiguste Nõukogu tegevuse politiseeritus	17
2.5 Inimõiguste Nõukogu resolutsioonide proportsionaalsus.....	18
3. JUHTUMIANALÜÜS-LIIBÜA JA SÜÜRIA	20
4. INIMÕIGUSTE ÜLDINE JA UNIVERSAALNE MÄÄRATLEMINE	26
KOKKUVÕTE	29
COMPETENCE AND PROBLEMS RELATED TO THE ACTIONS OF THE UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL	32
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	35

Sissejuhatus

Inimõigusi loetakse tänapäevases maailmas üheks olulisemaks riigi alustalaks. Inimõigused on igale inimesele kuuluvad kaasasündinud põhiõigused, mis põhinevad inimväärikusel ja mida seetõttu peetakse võõrandamatuteks (kuigi teatud juhtudel piiratatavateks). Inimõigusi iseloomustab üldisus ehk need kehtivad kõikidele inimestele ja võrdsus ehk kõik inimesed omavad neid õigusi võrdselt ning nendest kinnipidamist saab nõuda kõikidelt, nii üksikisikutelt kui ka riikidelt.¹ Rahvusvaheliselt on inimõiguste üheks algdokumendiks 1948. aastal vastu võetud Inimõiguste Ülddeklaratsioon. Demokraatlikud riigid üritavad võimalikult suurel määral kindlustada inimõiguste olemasolu ning nende kaitset oma riigis. Inimõiguste kaitset rõhutatakse nii relvastatud konfliktides kui ka rahuajal riikide elanikkonna igapäevases elus. Eeldatakse, et riigid kaitsevad oma elanikke ning võimaldavad neil kasutada kõiki õigusi ning vabadusi. Siiski mõistavad erinevad riigikorrad ning kultuuriruumid inimõigusi ja nende kaitset erinevalt. Seetõttu vajataksegi rahvusvahelist organisatsiooni, mis kindlustaks inimõiguste järgimise kogu maailmas ning vajadusel juhiks üldsuse, riikide ning rahvusvaheliste organisatsioonide tähelepanu toimuvatele või potentsiaalsetele rikkumistele, ning looks globaalse inimõiguste struktuuri ja juriidilise võrgustiku nii inimõiguste kindlustamiseks, edendamiseks kui ka vajadusel nende rikkumiste korral sekkumiseks.

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO) on praeguseks 193. riiki ühendav ülemaailmne organisatsioon, mille laia tegevusvaldkonda kuuluvad nii rahu- ja julgeoleku-, arengu- kui ka inimõigusküsimused.² Vastavalt ÜRO põhikirjale on organisatsiooni eesmärkideks rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamine, riikidevaheliste sõbralike suhete arendamine, rahvusvahelise koostöö saavutamine rahvusvaheliste majandus-, sotsiaal-, kultuuriliste ja humanitaarprobleemide lahendamisel ning inimõiguste järgimise edendamine maailmas.³

ÜRO on võtnud endale ülesandeks edendada inimõiguste olukorda ning jälgida 1948. aastal vastu võetud Inimõiguste Ülddeklaratsiooni täitmist kogu maailmas ning eelkõige oma liikmesriikide hulgas. ÜRO liikmesriigid kuuluvad ÜRO Peaassambleesse ning osalevad hääletamisel oma esindajate kaudu. Olulistest küsimustest (rahu ja julgeolek, liikmete vastuvõtt ja väljaheitmine, eelarve) võtab Peaassamblee otsused vastu kahe kolmandikulise

---

¹Eesti Inimõiguste Keskus kodulehekül>Inimõigused. Arvutivõrgus: <http://humanrights.ee/inimoigused/>, 09.05.2013.

² Eesti Vabariigi Alaline Esindus ÜRO juures kodulehekül>ÜRO ajaloost. Arvutivõrgus http://www.un.estemb.org/est/yro_ajaloost, 09.05.2013.

³ ÜRO põhikiri. Riigi Teataja, 1996. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/555597>, 10.05.2013.

häälteenamusega, muudel juhtudel piisab lihthäälteenamusest. ÜRO esmane rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamise eest vastutav organ on Julgeolekunõukogu, mis koosneb 5. alalisest liikmest (Hiina, Prantsusmaa, Suurbritannia, Ameerika Ühendriigid ja Venemaa), kellele lisanduvad 10 Peaassamblee poolt kaheks aastaks valitud mittealalist liiget. Resolutsiooni vastuvõtmiseks Julgeolekunõukogus on vajalik 9 poolthäält, seejuures on nõukogu alalistel liikmetel otsustusprotsessis (protseduurilistele küsimustele mittelaienev) vetoõigus.⁴ ÜRO Inimõiguste Nõukogu on organisatsioonisisene organ ning kuulub ÜRO Peaassamblee abiorganite hulka. ÜRO Inimõiguste Nõukogu on järglane ÜRO Inimõiguste Komisjonile ja moodustati 15. märtsil 2006. aastal resolutsiooniga A/RES/60/251.⁵ Selle ülesandeks on "kaitsta inimõigusi ja inimeste fundamentaalseid vabadusi."⁶ ÜRO Inimõiguste Komisjon, ÜRO Inimõiguste Nõukogu eelkäija, mida süüdistati politiseerituses, selektiivsuses ning topeltstandartides, ei suutnud kahjuks eelnimetatud missiooni edukalt täita ning reform oli hädavajalik.

Inimõiguste Nõukogu koosneb 47-st liikmest, kes "kõik on kohustatud hoidma kõrgeimaid standardeid inimõiguste edendamisel ning kaitsmisel"⁷. Vastavalt ÜRO Peaassamblee poolt vastu võetud resolutsioonile 60/251 § 7 valitakse liikmesriigid ÜRO Peaassamblee poolt salajasel hääletusel kolmeks aastaks, kusjuures järjestikku võib Nõukogusse kuuluda vaid kaks korda. Kohad on jaotatud vastavalt ÜRO regionaalsetele gruppidele järgmiselt: Nõukogus on Aafrika riikidel 13, Aasia riikidel 13, Lääne-Ameerika riikidel kaheksa, Lääne-Euroopa riikidel 7 ja Ida-Euroopa riikidel 6 kohta.⁸

Nõukogu eesmärgiks on keskenduda inimõiguste kaitsesele ja edendamisele, juhtides riikide tähelepanu kitsaskohtadele ning andes nõuandeid olukordade võimalikuks parandamiseks. Vajadusel peaks Nõukogu juhtima rahvusvahelise avalikkuse tähelepanu kriisikolletele, kus inimõigusi suurel määral rikutakse ning paluma sekkumist nii riikidelt kui ka rahvusvahelistest organisatsioonidelt. Seejuures peaks Nõukogu oma tegevuses olema ka preventatiivne ning seega keskenduma ka võimalike inimõiguste rikkumiste ärahoidmisele

---

⁴ Eesti Vabariigi Alaline Esindus ÜRO juures kodulehekül>ÜRO põhiorganid ja struktuur. Arvutivõrgus: http://www.un.estemb.org/est/yro_struktuur, 09.05.2013.

⁵ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül>About the Council. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx>, 09.05.2013.

⁶ K. Kask. Venemaa sai ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks. - Eesti Päevaleht 12.05.2009. Arvutivõrgus: <http://www.epl.ee/artikkel/468366>, 09.05.2013.

⁷ Y. Terlingen. The Human Rights Council: a New Era in UN Human Rights Work? - Ethics & International Affairs. Vol 21, 2007, lk 171.

⁸ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>Membership. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>, 09.05.2013.

ning jälgima tekkida võivaid ohumärke. Omapoolse abiga peaks Nõukogu aitama riikidel üles ehitada inimõiguste tagamist ja kaitset pakkuvat struktuuri ning jälgima, et see ka toimiks.

Käesolev töö keskendub antud ÜRO organi pädevuse ja tegevuse ja sellega seotud probleemide analüüsimisele. Töö eesmärk on selgitada, millised vahendid on Inimõiguste Nõukogule antud oma eesmärgi täitmiseks ning kas need on piisavad; kas Nõukogu suudab vajalikul määral läbi teiste ÜRO organite mõjutada riike ning nende juhte; kas Nõukogu eesmärk on üldse teostatav. Vastavalt sellisele eesmärgipüstitusele analüüsib autor töö esimeses osas Inimõiguste Nõukogu pädevust ning sellele püstitatud eemärgi saavutamiseks antud vahendeid. Töö teises osas analüüsib autor, millised probleemid on seotud Nõukogu tegevusega, analüüsitakse Inimõiguste Nõukogu ja Julgeolekunõukogu hoiakute sarnasusi ning Julgeolekunõukogu tahet kasutada talle antud volitusi inimõigustealaste kriiside lahendamiseks ning kas Nõukogu on suutnud vältida Komisjoni tehtud vigasid. Töö kolmandas osas teostatakse juhtumianalüüs uurimaks Liibüas ning Süürias toimunut ning Nõukogu käitumist antud kriisidele eelnenud ajal ning kriiside tekkimise järgselt. Antud riigid valis autor, kuna toimunud (ja toimuvad) kriisid on suhteliselt hiljutised ning olles täielikult veel lahendamata, pälvivad jätkuvalt laialdast rahvusvahelist tähelepanu. Töö viimane osa keskendub inimõiguste universaalsuse analüüsimisele, mille käigus autor soovib selgitada ÜRO poolt tunnustatud inimõiguste tunnustamise võimalikkust kõikide ÜRO liikmesriikide seas.

1. Inimõiguste Nõukogu pädevus

ÜRO Inimõiguste Nõukogu on ÜRO Inimõiguste Komisjoni õigusjärglane. Viimane loodi 1946. aastal ning oli ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu abiorgan. Komisjoni ülesanne oli edendada ja kaitsta inimõigusi kogu maailmas. Antud organ loodi ÜRO Põhikirja alusel. Kuni 1967. aastani tegeles Komisjon inimõiguste järgimise jälgimisega, kuid ei uurinud ega ka sekkunud olukordadesse, kus inimõigusi rikuti. Alates 1967. aastast võeti kasutusele nn sekkumise poliitika. Seega asuti inimõiguste rikkumisi uurima ning avaldama raporteid antud situatsioonide kohta. Siiski ei tegutsenud Inimõiguste Komisjon loodetud efektiivsusega ning seda seostati Komisjoni politiseerituse ning inimõigusi rikkuvate riikide kuulumisega antud organisse. 27. märtsil 2006. aastal pidas Komisjon oma viimase istungi ning samal aastal loodi ÜRO Inimõiguste Nõukogu.⁹ Nõukogu loomisel lubas USA esindaja John Bolton teha kõik, et Nõukogu oleks nii tugev ja efektiivne kui see olla saab. ÜRO Inimõiguste Nõukogu asutati resolutsiooniga A/RES/60/251. Antud resolutsiooniga määrati kindlaks nii Nõukogu kui ÜRO organi, kui ka selle liikmete peamised eesmärgid ning tegevuspõhimõtted. Kuigi Nõukogu funktsioonid ja võimalused on väga laialdased, jäävad need siiski nõuandvateks ning soovituslikeks. Nõukogu peamine ülesanne on edendada üldist inimõiguste kaitsmist ning pöörata tähelepanu inimõiguste rikkumistele, seejuures ka korduvatele ning süstemaatilistele.¹⁰

Resolutsioon A/RES/60/251 rõhutab, et kuigi rahvuslikke ja regioonilisi eripärasid ning ajaloolisi, kultuurilisi ning religioosseid taustasid tuleb arvesse võtta, peavad kõik riigid, olenemata nende poliitilisest, majanduslikust ning kultuurilisest süsteemist, vältides kõikvõimalikku diskrimineerimist, inim- ja põhiõigusi kaitsma ning edendama. Samuti kinnitatakse riikide vajadust jätkata jõupingutusi parandamaks rahvusvahelist dialoogi ning laiendamaks mõistmist erinevate ühiskonnagruppide vahel. Selle eesmärgi saavutamise nimel loodigi ÜRO Peaassambleele alluv Inimõiguste Nõukogu. Lisaks anti Nõukogule ülesandeks inimõiguste rikkumistele tähelepanu juhtimine ning soovitude andmine nende situatsioonide lahendamiseks. Samuti peaks Nõukogu edendama efektiivset koordineemissüsteemi ning inimõiguste laiendamist ÜRO süsteemi siseselt.

Lähtudes ülaltoodust saab Nõukogu juhiseid anda ning rikkumistele tähelepanu juhtida vaid ÜRO liikmesriikide puhul. Samuti, olles mitte-sõjaline organisatsioon, on Nõukogu sunnitud

---

⁹ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>About the Council (viide 5).

¹⁰ N. Schrijver. The Human Rights Council: A New Society of the Committed or Just Old Wine in New Bottles? - Foundation of the Leiden Journal of International Law. Vol. 20, 2007, lk 816-817.

kinni pidama kõikidest üldreeglitest. Näiteks ei saa Nõukogu oma vaatlejaid saata riikidesse, mis ei anna vaatlejatele viisasid, samuti ei saa see kehtestada reegleid või sanktsioone. Nõukogu saab vaid soovitada ÜRO Peaassambleele selliste meetmete kasutuselevõttu. Mõneti on sellised reeglid mõistlikud, sest kuidas saaks organisatsioon, mis ise ei alluks rahvusvahelistele reeglitele ja nõ vägivaldselt kehtestaks seadusi, olla eeskujuks riikidele, millelt ta nendele reeglitele allumist eeldab. Nõukogul on riikide ja ÜRO osas siiski nõuandev roll, mis peaks kindlustama toimepandavatele ja potentsiaalsetele inimõiguste rikkumistele tähelepanu juhtimise ning jätma vajalike meetmete kasutuselevõtu ÜRO Peaassamblee ja Julgeolekunõukogu otsustada.

1.1 Institustiooni loomise pakett (*Institution-building package*)

18. juunil 2007. aastal ehk aasta pärast oma esimest istungit, võttis Nõukogu resolutsiooniga A/RES/5/1 kasutusele dokumendi “*Institution-building package*”, mis sätestab juhised ja abinõud Nõukogu tulevaseks tööks. Nende abinõude hulgas on ka uus üldise korralise ülevaatus (*Universal Periodic Review*) meede, mis hindab inimõiguste olukorda kõikides ÜRO liikmesriikides. Samuti asutati Nõuandev Komitee (*Advisory Committee*), mis täidab Nõukogu “mõttekoha” ülesannet, jagades Nõukogule nõuandeid ning kompetensi, ning lisati parandatud Kaebuste Protseduuri meede (*Complaints Procedure*), mis lubab üksikisikel ning organisatsioonidel juhtida Nõukogu tähelepanu inimõiguste rikkumistele.¹¹

1.2 Kaebuste protseduur¹²

18. juunil 2007 võeti vastu resolutsioon 5/1, millega asutati Kaebuste protseduur. Antud protseduur loodi suuremõõtmeliste ning korduvate inimõiguste ja põhivabaduste rikkumiste uurimiseks kõikjal maailmas ning igasugustes oludes. Kaebuste Protseduur loodi kooskõlas mandaadiga, mis on ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga 60/251 ÜRO Inimõiguste Nõukogule antud. Kaebuste protseduur säilitab konfidentsiaalse olemuse, proovides üheaegselt

---

¹¹ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>About the Council, (viide 5).

¹² United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>Human Rights Council Complaint Procedure. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>, 10.05.2013.

suurendada koostööd seotud riigiga ning samas keskenduda ohvritele ning olles ellu viidud õigeaegselt.

Inimõiguste rikkumiste uurimiseks luuakse kaks töögruppi: Sidekanalite töögrupp (*Working Group on Communications*) ja Situatsioonide töögrupp (*Working Group on Situations*). Antud töögruppidele antakse mandaat uurimaks sidekanaleid ning juhtimaks Nõukogu tähelepanu korduvatele, suurtele ning tõestatud inimõiguste ja põhiõiguste rikkumistele.

Sidekanalite töögrupi liikmed määrab Nõukogu Nõuandev Komitee liikmete seast kolmeks aastaks. Töögruppi kuulub viis sõltumatut ning kõrgelt kvalifitseeritud eksperti, kes esindavad viit regionaalgruppi. Töögrupp kohtub kaks korda aastas ning kohtumiste käigus hinnatakse rikkumiste suurust ning seaduspärasust. Kui töögrupp leiab, et inim- ja põhiõiguste rikkumised vastavad kriteeriumidele ning vajavad edasist uurimist, antakse töögrupi soovitused edasi Situatsioonide töögrupile.

Situatsioonide töögrupp koosneb viiest liikmest, kes on määratud regionaalsete gruppide poolt Nõukogu liikmete seast üheks aastaks (mandaati võib uuendada vaid ühe korra). Töögrupp kohtub kaks korda aastas, uurimaks informatsiooni, mis antakse neile Sidekanalite töögrupi poolt, sealhulgas ka riikide vastuseid. Samuti tegeletakse situatsioonidega, milles Nõukogu on juba tegev läbi Kaebuste protseduuri. Situatsioonide töögrupp koostab Nõukogule vastavalt kogutud informatsioonile ning antud soovitustele raporti rikkumiste kohta. Antud raportis jagatakse Nõukogule ka soovitusi järgnevateks tegevusteks. Seejärel otsustab Nõukogu edasise tegevuse.

1.3 Eriprotseduurid (*Special procedures*)

Eriprotseduurid jälgivad inimõiguste rikkumisi konkreetsetes riikides või uurivad teatud globaalseid inimõiguste küsimusi. Eriprotseduurid võivad keskenduda nii teatud kindla riigi situatsioonile kui ka temaatilistele probleemidele kõikjal maailmas. Eriprotseduuride mandaat kutsub üles uurima, jälgima, soovitusi andma ning avalikult teada andma inimõiguste olukorrast teatud riikides või territooriumidel (riigi mandaadid) või teatud ülemaailmsetest temaatilistest probleemidest (temaatilised mandaadid). Eriprotseduurid hõlmavad erinevaid

meetodeid: näiteks vastamine individuaalsetele kaebustele, uurimuste läbiviimine, teavitustöö tegemine.¹³

Eriprotseduuri mandaat võib olla antud nii isikule (eriraportöörid, eriesindajad või sõltumatud eksperdid), kes on juhtiv ekspert teatud inimõiguste valdkonnas, kui ka töörühmale, mis koosneb tavaliselt viiest inimesest (üks igast regioonist). Kindlustamaks mainitud ekspertide sõltumatust, ei maksta neile antud töö eest tasu. Eriprotseduuride mandaat luuakse ning määratletakse resolutsiooniga, mis ka eriprotseduuri loob.¹⁴

Enamik eriprotseduure saavad informatsiooni kindlatest süüdistustest inimõiguste rikkumise kohta ning saadavad arupärimise riikide valitsustele selgitamaks olukorda. Otsus sekkuda sõltub eriprotseduuri mandaadihoidjast. Lisaks lähtutakse Nõukogu poolt resolutsiooniga 5/2 vastu võetud Käitumiskodeksist (*Code of Conduct*), mis sätestab kriteeriumid infoallika usaldusväärsusele ning informatsiooni usutavusele, ära toodud informatsiooni hulga ning mandaadi ulatusele. Kommunikatsioonid jaotuvad kaheks: kiireloomulised apellatsioonid ning väitekirjad. Kiireloomulist apellatsiooni kasutatakse situatsioonide puhul, kus aeg on ülimalt oluline faktor ning mis puudutavad inimohvreid, kellegi elu ähvardamist, eelseisvat või käimasolevat suureloomulist ohtu. Selle meetme eesmärk on võimalikult kiiresti informeerida vastava riigi ametnikke võimalikest oludest, et need saaksid sekkumise läbi inimõiguste rikkumise lõpetada või vältida potentsiaalseid rikkumisi. Väitekirju kasutatakse informatsiooni hankimiseks võimalike rikkumiste kohta, mis pole kiireloomulised ning mille mõju väidetavatele ohvritele pole võimalik muuta kohese sekkumise läbi.¹⁵ Samuti viiakse läbi visiite riikidesse tegemaks kindlaks inimõiguste olukorda konkreetses riigis. Visiitidele järgnevalt koostatakse raport olukorra kirjelduste ning soovitustega.¹⁶

---

¹³ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekülge> Human Rights Bodies>Special Procedures. Arvutivõrgus: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/chr/special/index.htm>, 09.05.2013.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2010. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Geneva, a April 2011. Arvutivõrgus: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/Facts_Figures2010.pdf, 02.05.2013, lk 8.

¹⁶ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekülge>Special Procedures, (viide 13).

1.4 Nõuandev Komitee¹⁷

Vastavalt Inimõiguste Nõukogu resolutsioonile 5/1 koosneb Nõuandev Komitee 18. eksperdist ning toimib Nõukogu juhendamisel selle mõttekojana. Liikmed jagunevad geograafiliselt järgmiselt: viis Aafrika riikidest, viis Aasia riikidest, kolm Lätina Ameerika ja Kariibi mere riikidest, kolm Lätine-Euroopa riikidest ning kaks Ida-Euroopa riikidest. Nõukogu otsuses 6/102 on loetletud tingimused, millele eksperdid peaksid vastama, et kuuluda Nõuandvasse Komiteesse. Nõuandva Komitee eesmärk on varustada Nõukogu eksperthinnangutega vastavalt Nõukogu nõudmistele. Eksperthinnanguid jagatakse Nõukogule vaid selle nõudmisel. Nõuandev Komitee ei võta vastu resolutsioone ega otsuseid, kuid võib teha Nõukogule ettepanekuid protseduurilise efektiivsuse tõstmiseks ning edasisteks uurimistöödeks vastavalt Nõukogu poolt etteantud ulatusele. Nõuandev Komitee peaks looma suhtluse teiste riikide, riigipõhiste inimõiguste organisatsioonide, valitsusväliste organisatsioonide ning teiste asjakohaste asutustega.

1.5 Üldine korraline ülevaatus

Üldine korraline ülevaatus on unikaalne protsess, mis hõlmab endas ülevaadet kõikide ÜRO liikmesriikide inimõigustest ning toimib nelja-aastase tsükliina. Igal aastal vaadeldakse 48. liikmesriigi inimõiguste olukorda ning antakse neile võimalus selgitada, milliseid vahendeid ja meetmeid on kasutusele võetud, et parandada inimõiguste järgimist antud riigis. Üldine korraline ülevaatus loodi 15. märtsil 2006. aastal ÜRO Peaassamblee otsusega 60/251 ehk sama otsusega, millega loodi ka Nõukogu ise. Üldine korraline ülevaatus on Nõukogu üks olulisemaid protsesse, mille ülesandeks on liikmesriikidele meenutada nende kohustust austada inimõiguseid ja parandada nende olukorda. Üldise korralise ülevaatus laiem eesmärk on parandada inimõiguste järgimist kõikides riikides ning pöörata tähelepanu kõikidele inimõiguste rikkumistele.¹⁸ Kuna Inimõiguste Komisjoni süüdistati uuritavate riikide valikul selektiivsuses ning topeltstandardites, siis oli üldine korraline ülevaatus ka vastuseks sellele

---

¹⁷United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül>Human Rights Bodies>Human Rights Council >Human Rights Council Advisory Committee. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBODIES/HRC/ADVISORYCOMMITTEE/Pages/HRCACIndex.aspx>, 09.05.2013.

¹⁸United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>Universal Periodic Review. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/UPRmain.aspx>, 09.05.2013.

kriitikale, kuna see jälgib kõiki ÜRO liikmesriike; seejuures ka väga mõjuvõimsaid nagu näiteks Hiina, USA, Venemaa jt.¹⁹

Töö käesolevas peatükis anti ülevaade Inimõiguste Nõukogu pädevusest ning sellele antud vahenditest, millega inimõigusi kaitsta ja edendada ning nende rikkumist peatada või ennetada. Käesoleva töö järgmises peatükis analüüsitakse Inimõiguste Nõukogu tegevusega seotud probleeme ning uuritakse, kas Nõukogule antud vahendid on piisavad saavutamaks sellele pandud eesmärki.

---

¹⁹ Y. Terlingen, (viide 7), lk 172.

2. Inimõiguste Nõukogu ning selle tegevusega seotud probleemid

Inimõiguste Nõukogu eesmärk on parandada inimõiguste olukorda kogu maailmas ning pöörata tähelepanu kõikidele riikidele.²⁰ ÜRO Inimõiguste Komisjoni, Nõukogu eelkäijat, süüdistati mitmete valitsusväliste organisatsioonide poolt ebakompetentsuses, kuna see ei suutnud pöörata vajalikku tähelepanu inimõiguste rasketele rikkumistele. Samuti süüdistati Komisjoni topeltstandardites, eriti riikide valimisel, kelle tegevust avalikult uurida. Inimõiguste Komisjoni liikmed näiteks ei võtnud vastu ühtegi resolutsiooni, mis oleksid mõistnud hukka inimõiguste laialdasi rikkumisi sellises kriisikolde nagu Tiibet. Isegi ÜRO peasekretär mõonis, et Komisjon kannatab usaldusväärsuse defitsiidi all.²¹ Samuti leidis avalikku hukkamõistu Komisjoni liikmelisus, kus mitmetel Komisjoni liikmesriikidel endil oli probleeme inimõiguste kaitsmisega. Välja toodi näiteks Pakistan, Sudaan, Nepaal, Saudi Araabia.²² Seega mõisteti teatud riikide tegevus inimõiguste valdkonnas jäigalt hukka, kuid teiste puhul vaid anti soovitusi, millest võib järeldada, et proportsionaalselt pöörati liiga palju tähelepanu oma tegevuses nõ väikestele rikkumistele ning jäeti teatud põhjustel inimõiguste suurel määral rikkujad, kes kuulusid samal ajal Komisjoni, karistamata.

2.1 Inimõiguste Nõukogu liikmelisus

Inimõiguste Nõukogu koosneb 47-st liikmest, kelle valimisel võetakse arvesse riigi panust inimõiguste arendamisesse ja kaitsesse.²³ Nõukogu liikmelisust on kritiseeritud, kuna mitmetes liikmesriikides, mis peaksid otsustama inimõiguste olukorra üle teistes riikides, endis on probleeme inimõiguste kaitsmisega.²⁴ Eelkõige võib välja tuua järgmises peatükis kirjeldatava Liibüa juhtumi. Kusjuures nüüdseks on antud riigi vahepeal peatatud liikmelisus Inimõiguste Nõukogus taastatud²⁵. Samas kuulub Nõukogusse ka mitmeid teisi riike, mis rikuvad olulisel määral inimõigusi. Seega kui Inimõiguste Komisjoni süüdistati

---

²⁰ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>About the Council, (viide 5).

²¹ Y. Terlingen, (viide 7), lk 169 .

²² The Shame of the United Nations. - The New York Times. 26.02.2006. Arvutivõrgus: http://www.nytimes.com/2006/02/26/opinion/26sun2.html?n=Top/Opinion/Editorials%20and%20Op-Ed/Editorials&_r=1&oref=slogin&pagewanted=print, 11.05.2013.

²³ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies >HRC>Membership of the Human Rights Council. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx>, 11.05.2013.

²⁴ B. Johnson. UN Human Rights Council. - World News. Arvutivõrgus: <http://worldnews.about.com/od/theunitednations/p/humanrightscouncil.htm>, 11.05.2013.

²⁵ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies >HRC>Membership of the Human Rights Council>Current Membership of the Human Rights Council. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/CurrentMembers.aspx>, 10.05.2013.

topeltstandardites²⁶, siis võib selle kriitika ka Nõukogu osas välja tuua. Ajal, mil pööratakse suurt tähelepanu Süüriale, jäetakse samasugune tähelepanu pööramata Vene Föderatsioonile, Hiinale ning Saudi Araabiale, millel endil on inimõiguste kaitsmisega probleeme²⁷. Seejuures kritiseeritakse Nõukogu ka oma liikmete kaitsmises. Toimib niinimetatud ringkaitse, kus vaikiva kokkuleppe kohaselt üksteist ei kritiseerita.²⁸

2.2 Inimõiguste Nõukogu ja Julgeolekunõukogu

ÜRO Inimõiguste Nõukogu tegevus on mitmeti seotud ÜRO Julgeolekunõukoguga. Kuna Inimõiguste Nõukogu ei saa võtta kasutusele teatud meetmeid nagu näiteks majanduslik või sõjaline sekkumine, siis peab see sellise sekkumise osas andma vastutuse Julgeolekunõukogule. ÜRO Julgeolekunõukogu, vastavalt ÜRO põhikirjale, on vastutav rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamise eest. Julgeolekunõukogusse kuuluvad viis alalist liiget: Vene Föderatsioon, Hiina Rahvavabariik, USA, Suurbritannia ja Prantsusmaa. Lisaks kuuluvad Nõukogusse kümme roteeruvat liiget, mis valitakse kaheks aastaks ÜRO Peaassamblee poolt. Vastavalt ÜRO põhikirja artiklile nr. 27 peavad otsuse vastuvõtmiseks selle poolt hääletama kõik viis alalist Julgeolekunõukogu liiget, mis annab nendele riikidele vetoõiguse.²⁹

Vaidluste tekkimisel soovitab Julgeolekunõukogu esialgu jõuda kokkuleppeni rahumeelsel viisil. Konflikti soovitakse võimalikult kiiresti lahendada. Mitmetel juhtudel on Julgeolekunõukogu välja andnud relvarahu direktiive, mis on takistanud edasist sõjategevust. Samuti on Julgeolekunõukogu pädevuses saata rahuvalve missioone kriisikolletesse, seejuures on neil õigus otsustada sõjaliste ja majanduslike sekkumise meetmete rakendamise üle.³⁰ Samas on Julgeolekunõukogu ka kritiseeritud vetoõiguse kasutamise eest. USA on kasutanud oma vetoõigust mitmete Iisraelivastaste resolutsioonide puhul, kus resolutsiooni sisuks on olnud kutse Iisraeli poole vägivalla lõpetamiseks Gaza sektoris.³¹ Kuigi käesolevas töös juhitakse tähelepanu ÜRO Inimõiguste Nõukogu politiseeritusele Iisraeli-Palestiina kriisis, ei

---

²⁶ N. Schrijver, (viide 10), lk 818.

²⁷ B. Johnson, (viide 24).

²⁸ L. Ahrens. UN Human Rights Council faces the same criticism as its predecessor. - Radio Netherlands Worldwide. 21.05.2010. Arvutivõrgus: <http://www.rnw.nl/international-justice/article/un-human-rights-council-faces-same-criticism-its-predecessor>, 10.05.2013.

²⁹ ÜRO põhikiri, (viide 3).

³⁰ ÜRO kodulehekülge>Peace and Security>UN Security Council>Background. Arvutivõrgus: http://www.un.org/Docs/sc/unsc_background.html, 10.05.2013.

³¹ U.S. Vetoes of UN Resolutions Critical of Israel (1972-2011). Jewish Virtual Library. Arvutivõrgus: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/UN/usvetoes.html>, 10.05.2013.

saa vastu vaielda ka viidatud resolutsioonide vajalikkusele. Andes 18.02.2011 oma „ei“ hääle Iisraeli vastasele resolutsioonile, millega oleks hukka mõistetud Iisraeli poolsed asustused ning kutsutud mõlemaid osapooli üles täitma oma kohustusi, selgitas USA- poolne volinik, et sellega mitte ei toetata kõne all olnud asustusi, vaid usutakse, et antud resolutsioon pingestaks konflikti osapoolte läbisaamist veelgi ning takistaks võimalikke läbirääkimisi.³² Sarnast põhjendust kasutas ka Venemaa Süüria kriisi puudutavate resolutsioonide vastu hääletamisel.³³ Seega kasutavad Julgeolekunõukogu alalised liikmed võimalust mõista inimõiguste rikkumised hukka resolutsioonidele eelnevates kõnelustes, kuid ametliku tegutsemiseni viiva resolutsiooni hääletamisel antakse oma „ei“ hää, mistõttu ametlikult Julgeolekunõukogu seisukohta ei võta.

Julgeolekunõukogu resolutsioonid peaksid aitama tagada julgeolekut ja rahu ning seega toetama Inimõiguste Nõukogu eemärki, andes Inimõiguste Nõukogu soovitudele ja tähelepanekutele ka reaalse rahvusvahelise jõu, olgu see siis majanduslik sanktsioon, sõjaline sekkumine või muu rahvusvahelise õiguse kasutamine. Kui aga Julgeolekunõukogu alalised liikmed kasutavad oma vastuhäält omaenda rahvuslike ja majanduslike huvide kaitsmiseks ning mitte rahvusvahelise eesmärgi täitmiseks, siis kasutavad need riigid rahvusvaheliste kokkulepetega neile antud õigusi laiema üldsuse hüvangu asemel iseenda eesmärkide elluviimiseks.

Kyle Beardsley ja Holger Schmidt leiavad oma uurimuses, et kriisi asukohal on suur roll, määramaks ÜRO sekkumise tõsidust. Nimelt mida lähemal Julgeolekunõukogu viiele alalisele liikmele kriisi asukoht on, seda väiksema tõenäosusega või väikemate vahenditega ÜRO kriisi lahendamisesse sekkub.³⁴ Samuti leiavad eelmainitud autorid, et vägivalla ulatus omab suurt mõju Julgeolekunõukogu otsusele. Sõjaolukordadel on kaks korda suurem tõenäosus algetada missiooni lähetamist kui mittevägivaldsetel kriisikolletel. Kokkuvõtvalt leitakse, et ÜRO kasutab järjepidevalt rohkem ressursse sekkumaks kriisikolletesse, mida on raske lahendada, hõlmavad suuri inimkannatusi ning millel on tõenäosus tekitada suuri negatiivseid välismõjusid.³⁵ Seega inimõiguste rikkumiste ning vägivallapuhangute ennetamise asemel, sekkutakse pigem hiljem, kui kriis hõlmab suurt vägivallaulatust. Seda kinnitavad ka

---

³² United States vetoes Security Council resolution on Israeli settlements. - UN News Centre. 18.02.2011. Arvutivõrgus: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37572&Cr=palestin&Cr1=>, 10.05.2013.

³³ Security Council Fails to Adopt Draft Resolution Condemning Syria's Crackdown on Anti-Government Protestors, Owing to Veto by Russian Federation, China. Security Council SC/10403. 04.10.2011. arvutivõrgus: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10403.doc.htm>, 10.05.2013.

³⁴ K. Beardsley, H. Schmidt. Following the Flag or Following the Charter? - International Studies Quarterly. Vol 56, 2012, lk 42.

³⁵ K. Beardsley, H. Schmidt, (viide 34), lk 45-46.

käesolevas töös analüüsitavad Süüria ja Liibüa juhtumid, kus resolutsioonid võeti vastu siis, kui inimohvrite hulk ja vägivalla ulatus ei võimaldanud enam kõrvalseisjaks jääda. Seega ehk peaks Julgeolekunõukogu, kui tema tähelepanu on juba juhitud mõnele probleemile (seda näiteks Inimõiguste Nõukogu poolt), pigem panustama kriisikolde paisumise ennetamisele, kui selle hilisemale lahendamisele palju kulukamate vahenditega.

Samas kui küsimuse all on mõne Julgeolekunõukogu alalise liikme kindel soov mingiks tegevuseks, siis on vajadusel võimalik ka soovitud tulemus saavutada teistelt liikmetelt nõusolekute saamiseta. Nii näiteks 2003. aastal, kui oli selge, et teised liikmed USA ja Suurbritannia plaani alustada sissetungi Iraaki ei toeta, otsustasid viimased loobuda antud küsimuse püstitamisest Julgeolekunõukogus ning tegutsesid. Seega ei antud võimalust sissetungi ametlikuks keelamiseks ning saavutati endale vajalik tulemus teiste meetmetega.³⁶ Sellisele käitumisele järgnes siiski avalik hukkamõist teiste Julgeolekunõukogu liikmete poolt³⁷, kuna leiti, et antud tegevus ei olnud legitiimne ning muretseti konflikti mõjude pärast regioonile ning Araabia riikide suhtumisele³⁸. Seejuures aga ei suudetud sissetungi ka takistada, kuna teades tõenäolist tulemust, ei antud resolutsiooni enam hääletamisele.

Kui Inimõiguste Nõukogu võiks vaadelda kui ÜRO nõuandvat organit, siis Julgeolekunõukogu peaks vaatlema kui täideviivat jõudu. Samas kui Inimõiguste Nõukogus on paika pandud teatud kvoorum, mida tuleb resolutsiooni vastuvõtmiseks saavutada, siis Julgeolekunõukogus piisab vaid ühe alalise liikmesriigi „ei“ häälest, et resolutsioon vastu võtmata jätta. Töö autor jõuab küsimuseni kas Julgeolekunõukogus peaks üldse olema sellist vetoõigust või võiks ehk antud ÜRO organ samuti enamushääletusteemil toimida. Arutades ÜRO Julgeolekunõukogu võimalikku reformi 2009. aastal nentis Itaalia esindaja Giulio Terzi, et isegi kui vetoõigust ei kasutata võib selle võimaluse olemasolu blokeerida hääletustulemuse. „Varjatud“ veto võib viia rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule oluliste küsimuste arutelude vältimiseni. Saksamaa esindaja toetas seejuures vetoõiguse tühistamist.³⁹ Seega on ka ÜRO liikmesriikide hulgas tekkinud arutelu vetoõiguse kasutamise ja selle vajalikkuse üle.

---

³⁶ S. Chan. Power, Satisfaction and Popularity. A Poisson Analysis of UN Security Council Vetoes. - Cooperation and Conflict. Vol 38, 2003, lk. 345.

³⁷ D. Styan. Jacques Chirac's 'non': France, Iraq and the United Nations, 1991-2003. - Modern & Contemporary France. Vol 12, 2004, lk 381.

³⁸ D. Styan, (viide 37), lk 383.

³⁹ Second Meeting on Security Council Reform Addresses the Veto. - Center for UN Reform Education. 18.03.2009. Arvutivõrgus: <http://www.centerforunreform.org/node/394>, 11.05.2013.

2.3 Inimõiguste Nõukogu tegevus inimõiguste olukorra jälgimisel eriprotseduuride meetodi kaudu

Eriprotseduurid jälgivad inimõiguste rikkumisi konkreetsetes riikides või võivad uurida teatud globaalseid inimõiguste küsimusi. Eriprotseduurid võivad keskenduda nii teatud kindla riigi situatsioonile kui ka temaatilistele probleemidele kõikjal maailmas.⁴⁰

2009. aasta eriprotseduuride kokkuvõttes märgitakse, et antud aasta lõpuks oli välja saadetud 689 kommunikatsiooni 119-le riigile. Seejuures oli seisuga 31.12.2009 saadud vastuseid 32-le protsendile saadetud kommunikatsioonidest.⁴¹ Inimõiguste Nõukogu hiljutisele liikmele Mehhikole saadeti üle 35 kommunikatsiooni, milledest vastus saadi alla kümnele ning praegusele liikmele Guatemalale umbes 15 kommunikatsiooni, milledest vastus saadi vähem kui viiele.⁴² Kutseid eriprotseduurideks olid välja andnud 66 riiki, millede hulgas ei olnud näiteks Julgeolekunõukogu liikmeid USA'd, Venemaad, Hiinat.⁴³

2010. aasta eriprotseduuride kokkuvõttes märgitakse, et 31. detsembri 2010. aasta seisuga olid kutseid eriprotseduuridele andnud 78 riiki. Nende hulgas ei olnud näiteks Hiina, kellega samas käis aktiivne kommunikatsioonide vahetus 2010. aastal. Seejuures saatis Nõukogu välja üle 25 omapoolse ametliku kirja, kuid vastuseid saadi 15. korral.⁴⁴ Samaaegselt on Hiina Julgeolekunõukogu liige, kellel on õigus kasutada veto-õigust.

2010. aastal saadeti välja kokku 604 kommunikatsiooni. Kommunikatsioonide adressaatideks oli kokku 110 riiki ning antud riigid vastasid 35%-le kommunikatsioonidest. Sarnaselt Hiinaga ei vastanud ka Venemaa, järgmine Julgeoleku Nõukogu liige, kõikidele kommunikatsioonidele, vaid vähem kui pooltele. Seejuures saadeti näiteks USA'le, Itaaliale ning Suurbritanniale üle viie kommunikatsiooni, kuid Liibüale vähem kui viis. Samuti saadeti Eesti Vabariigile alla viie kommunikatsiooni.⁴⁵ Lihtsustatult analüüsituna oleks see pidanud näitama, et inimõiguste olukord Liibüas ning Eestis oli aastal 2010 samal tasemel, mis seejuures oli parem kui USA's, Itaalias ning Suurbritannias.

---

⁴⁰ United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül> Human Rights Bodies>Special Procedures, (viide 12).

⁴¹ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2009. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/factsfigures2009EN.pdf>, 09.05.2013 , lk 7.

⁴² United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2009, (viide 41), lk 9.

⁴³ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2009, (viide 41), lk 11.

⁴⁴ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2010, (viide 15), lk 10-12.

⁴⁵ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2010, (viide 15), lk 10.

2011. aasta eriprotseduuride kokkuvõttes märgitakse, et 31. detsembri 2011. aasta seisuga olid kutseid eriprotseduuridele andnud 90 riiki. 2011. aastal saadeti välja 605 kommunikatsiooni. 124 riiki olid kommunikatsioonide adressaatideks. Sama aasta lõpu seisuga olid riigid vastanud 44,9%-le neile saadetud kommunikatsioonidest.⁴⁶ Hiinale saadeti antud aasta jooksul 25 kommunikatsiooni, milledest vastuseid saadi vähem kui 15-le. Samas Vene Föderatsioonile saadetud kommunikatsioonidest saadi vastused peaaegu kõigile.⁴⁷ Seega oli võrreldes 2010. aastaga toimunud vähemalt ühe riigi puhul märkimisväärne edasimineku.

2.4 Inimõiguste Nõukogu tegevuse politiseeritus

Inimõiguste Nõukogu on mitmete valitsuste ning inimõiguslaste organisatsioonide poolt süüdistatud politiseerituses. Nii süüdistatakse Nõukogu keskendumises Iisraeli-Palestiina konfliktile määral, mil sellest kriisikoldest on saanud lausa kinnisidee Nõukogule. Isegi ÜRO peasekretär Kofi Annan nentis 2009. aastal, et Nõukogu peaks oma tegevusulatust laiendama ning vaatlema võimalikult paljusid situatsioone.⁴⁸ Nimelt ei suutnud Nõukogu oma esimesel tegutsemisaastal hukka mõista inimõiguste rikkumisi ülejäänud liikmesriikides.⁴⁹

Lisaks kritiseeritakse Inimõiguste Nõukogu märkimiväärselt enam tähelepanu pööramises Iisraeli-poolsetele rikkumistele kui Hamasi-poolsetele. Seda lausa sel määral, et Iisrael on ka ainus riik, mis on märgitud kui alaline päevakorrapunkt Nõukogu istungitel. Mandaat, mis on antud Iisraeli-Palestiina konfliktiga kaasnevate inimõiguste uurimiseks, on ainus ühepoolne mandaaat.⁵⁰ Seda tõestab ka Iisraeli-Palestiina konflikti erivolniku aastatel 2001-2008, John Dugard'i väide, et talle Nõukogu poolt antud mandaat hõlmab vaid Iisraeli-poolseid inimõiguste rikkumisi ning mitte Palestiina-poolseid.⁵¹ Seega tunnistas ka erivolnik ise oma selektiivsust ning politiseeritust. Sellele juhtis tähelepanu ka Kofi Annan 2006. aastal dokumendis HR/4909 OBV/601, märkides, et Nõukogu peaks samasugust tähelepanu nagu see pöörab Iisraelile, pöörama ka teistele inimõiguste rikkujatele antud konfliktis. Seejuures ei

---

⁴⁶ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2011. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Geneva: May 2012. Arvutivõrgus:

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/Facts_Figures2011.pdf, 10.05.2013, lk 9.

⁴⁷ Ibid., lk 11.

⁴⁸ L. Schlein. UN Human Rights Council Criticized for Politicization. - UN Watch. 26.11.2006. Arvutivõrgus:

<http://www.unwatch.org/site/apps/nl/content2.asp?c=bdKKISNqEmG&b=1319279&ct=3268373>, 10.05.2013.

⁴⁹ Anti-Israel Resolutions at the HRC. - UN Watch. Arvutivõrgus:

<http://www.unwatch.org/site/c.bdKKISNqEmG/b.3820041/>, 10.05.2013.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ A. Bayefsky. The U.N.'s Spokesperson for Suicide Bombers. - National Review Online. 23.10.2006.

Arvutivõrgus: <http://www.humanrightsvoices.org/site/commentary/?p=263>, 10.05.2013.

oodata Iisraelile inimõiguste rikkumiste andeksandmist, vaid objektiivsust ning kõikide inimõiguste rikkujate võrdset kohtlemist.⁵² Kui Inimõiguste Nõukogu eelkäijat, Inimõiguste Komisjoni, süüdistati politiseerituses, siis on antud süüdistus kandunud ka Nõukogule, mistõttu tuleb järeldada, et Nõukogu pole suutnud vältida kõiki oma eelkäija vigasid.

2.5 Inimõiguste Nõukogu resolutsioonide proportsionaalsus

Nõukogu võib kritiseerida topeltstandardite kasutamise eest. Eelkõige selgub see resolutsioonidele eelnevatest aruteludest ning vastu võetavatest otsustest. Resolutsioonid jäävad enamasti siiski nõrkadeks ning tihti ei suudeta olukorrale vajalikku tähtsust anda. Kuigi algsetes aruteludes soovitatakse rangemaid ning karmimaid sõnavõtte, on Nõukogu tegevus siiski näidanud, et poliitika ning liikmete omavaheliste sidemete tõttu püütakse oma resolutsioonides siiski võimalikult vähe otseselt hukka mõista ning pigem väljendatakse muret.

ÜRO Inimõiguste Nõukogu leebust raskekujuliste inimõiguste rikkumiste osas näitab Darfuri kriisi käsitus Nõukogu poolt. 21. aprillil 2005. aastal määras Inimõiguste Komisjon erisaadiku (*Special Rapporteur*) jälgimaks inimõiguste olukorda Sudaanis. Antud saadik külastas hiljem mitmel kordadel Sudaani ning andis ülevaateid situatsioonist nii Komisjonile kui ka Üldkogu Kolmandale Komiteele.⁵³ 2005. aastal võttis Julgeoleku Nõukogu vastu resolutsiooni nr. 1590, millega pandi alus ÜRO missioonile Sudaanis, kuna situatsioon antud piirkonnas kujutas ohtu rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule.⁵⁴ 2006. aasta detsembris kutsuti kokku Nõukogu erakorraline istung arutamaks Darfuri kriisi. 47-st liikmest toetas erakorralise istungi kokkukutsumist 33, mis esindasid kõiki regioone. Sellega näitasid liikmesriigid Darfuri situatsiooni raskusastet ning vajadust sekkuda.⁵⁵ Kahjuks ei toonud vastuvõetud otsus S-4/101 oodatud tulemusi, kuna isegi otsustades saata Darfuri viiest liikmest koosneva kõrgema astme missiooni, jäi otsus üldsõnaliseks.⁵⁶ Otsuses märgitakse vaid muret inimõiguste ja humanitaarsituatsiooni üle, kuid ei tooda kedagi (ei Sudaani

---

⁵² Secretary-General Urges Human Rights Activists to 'Fill Leadership Vacuum' Hold World to Account, in Address to International Day Event. Secretary-General SG/SM/10788, HR/4909, OBV/601. 08.12.2006. Arvutivõrgus: <http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sgsm10788.doc.htm>, 10.05.2013.

⁵³ United Nations and Darfur, Fact sheet. - Peace and Security Section of the United Nations Department of Public Information. 2007. Arvutivõrgus: http://www.unis.unvienna.org/pdf/UN-Darfur_fact_sheet.pdf, 10.05.2013, lk 5.

⁵⁴ UNMIS Mandate, UNMIS United Nations Mission in the Sudan. Arvutivõrgus: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmis/mandate.shtml>, 10.05.2013.

⁵⁵ Y. Terlingen, (viide 7), lk 174.

⁵⁶ Inimõiguste Nõukogu resolutsioon S-4/101. 13.12.2006.

valitsust ega ka Janjaweed'i) otseselt inimõiguste rikkujana välja ja seega ei mõistetud nende tegevust hukka. Seega nähes ja mõistes inimõiguste suurt rikkumist (tsiviilisikute tapmine, seksuaalkuriteod jne), ei suutnud Nõukogu siiski vajalikul määral tegutseda ja rikkumiste raskusastmetega proportsionaalseid otsuseid vastu võtta.

Seejuures märkis peasekretär Kofi Annan 2006. aastal dokumendis nr HR/4909 OBV/601, et Inimõiguste Nõukogu peab andma tõelise tähenduse endale võetud vastutusele kaitsta (*responsibility to protect*) ning tõi seejuures näiteks just Darfuri. Peasekretär nentis oma pöördumises, et Nõukogu polnud suutnud koondada avalikkuse ja valitsuste tähelepanu antud kriisile vajalikul määral ning oli jäänud jõuetuks. Seejuures väärrib esile tõstmist hr. Annan'i tõdemus, et vastutus kaitsta ei peaks jääma ainult ütluseks, vaid arenema rahvusvaheliseks normiks, mille abil suudetaks genotsiide ära hoida, mitte asuda tegutsema hetkel, kui antud tegevus juba toimub ning on liiga hilja midagi efektiivset ette võtta.⁵⁷ Seega tunnistas ka toonane ÜRO Peasekretär, et Nõukogu ning ka ÜRO ise pole suutnud endale võetud ülesandeid vajalikul määral täita ning resolutsioonid jäävad võrreldes inimõiguste rikkumisastmega liiga leebeteks.

Järgmises peatükis teostatakse juhtumianalüüs kahe riigi-Liibüa ja Süüria põhjal ning analüüsitakse Inimõiguste Nõukogu tegevust antud kriisides.

---

⁵⁷ Secretary-General Urges Human Rights Activists to 'Fill Leadership Vacuum' Hold World to Account, in Address to International Day Event, (viide 52).

3. Juhtumianalüüs-Liibüa ja Süüria

13.05.2010 võeti Liibüa vastu ÜRO Inimõiguste Nõukogusse. Juba toona kritiseeriti seda sammu inimõiguste puuduliku olukorra tõttu antud riigis. Teravalt kritiseeriti Nõukogu liikmete valimise meetodit, mille tõttu liikmelisus on juba ette kindlaks määratud regionaalsete gruppide poolt.⁵⁸

Protestid Muammar Gaddafi režiimi vastu algasid 2011. aasta veebruaris ning arenesid juba samal kuul vägivaldseteks konfliktideks protestijate ning režiimi esindajate vahel.⁵⁹ Sama aasta veebruaris lõi ÜRO Inimõiguste Nõukogu uurimisrühma uurimaks inimõiguste rikkumisi Liibüas. Konkreetselt süüdistati inimõiguste rikkumises Liibüa juhi Muammar Gaddafi vägesid. Uurimisrühma liige Cherif Bassiouni teatas toona, et uuritakse asjaolusid seoses tsiviilalade pommitamise, tsiviilohvrite, piinamise, palgasõdurite kasutamise ning muude küsimustega. Uurimisrühma eesmärk oli teha järelepärimisi ning selgitada välja Liibüa valitsuse seisukoht seoses eelnimetatud rikkumistega. ÜRO, läänemaailma valitsused ning mõned Araabia valitsused süüdistasid Liibüa juhti Gaddafi't käsu andmises sadade kehtiva korra suhtes vastumeelsete tsiviilisikute tapmiseks. Toona eitasid Liibüa ametnikud süüdistusi.⁶⁰ Veebruaris 2011 peatas Araabia Liiga vastusena Gaddafi kõnele, milles too nimetas režiimi vastu protestijaid rottideks ning kutsus enda pooldajaid neid üles hävitama, Liibüa liikmelisuse.⁶¹

Selline situatsioon nõudis ka ÜRO poolt tegutsemist.⁶² 26.02.2011 vastu võetud resolutsioonis 1970 avaldas Julgeolekunõukogu muret situatsiooni pärast Liibüas ning nõudis vägivalla ning jõu kasutamise tsiviilisikute suhtes lõpetamist⁶³. 17.03.2011 Julgeolekunõukogu poolt vastu võetud resolutsiooniga 1973 mõisteti taaskord hukka inimõiguste rängad rikkumised. Tähtsamate otsustena anti kõikidele liikmesriikidele õigus, kooskõlastades oma tegevust Peasekretäriaga, võtta kasutusele vajalikud meetmed tsiviilisikute kaitseks Liibüas ning

---

⁵⁸ C. Lynch. Libya to join U.N. Human Rights Council. - Foreign Policy. 12.05.2010. Arvutivõrgus: http://turtlebay.foreignpolicy.com/posts/2010/05/12/libya_to_join_un_human_rights_council, 09.05.2013.

⁵⁹ A. Shah. Crisis in Lybia. Global Issues. 04.04.2011. Arvutivõrgus: <http://www.globalissues.org/article/793/libya>, 09.05.2013.

⁶⁰ Un investigates Libya human rights violations. - The Guardian. 27.04.2011. Arvutivõrgus: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/apr/27/libya-un-investigation-human-rights>, 09.05.2013.

⁶¹ Araabia Liiga peatas vägivallast haaratud Liibüa liikmelisuse. Delfi. 22.02.2011. Arvutivõrgus: <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/araabia-liiga-peatas-vagivallast-haaratud-liibua-liikmesuse.d?id=40865309>, 09.05.2013.

⁶² A. Shah, (viide 59).

⁶³ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1970. 26.02.2011. Arvutivõrgus: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970%282011%29, 10.05.2013, lk 2.

kehtestati Liibüa õhuruumis lennukeeld.⁶⁴ 31. märtsil 2011 asus NATO juhtima kõiki Liibüas toimuvaid sõjalisi operatsioone. NATO eesmärk oli kaitsta tsiviilelanikke ja nende poolt asustatud alasid rünnakute või rünnakute ohu eest. Missioon koosnes kolmest osast: relvade embargo, lennukeelu kehtestamine ning tsiviilelanike kaitse.⁶⁵

Veel sama aasta jaanuaris oli ÜRO Inimõiguste Nõukogu kiitnud Liibüa edusamme inimõiguste järgimises. 04.01.2011 välja antud üldise korralise ülevaatusse töögrupi poolt koostatud raporti kohaselt tegi Liibüa märgatavaid edusamme inimõiguste olukorra parandamises. Liibüa raport inimõiguste ja põhiõiguste kaitsmisest leidis head vastukaja. Delegatsioon leidis, et Liibüas kaitsti mitte ainult poliitilisi, vaid ka majanduslikke, sotsiaalseid ning kultuurilisi õiguseid.⁶⁶ Üldiselt leiti, et Liibüas on tagatud kõik inimõigused ning riik on astunud mitmeid olulisi samme jätkamaks olukorra parandamist. Mitmed ÜRO liikmesriigid andsid oma kiitva hinnangu Liibüa arengule. Sama aasta veebruariks oli olukord drastiliselt muutunud ning ÜRO Inimõiguste Nõukogu muutis oma seisukohta. ÜRO Inimõiguste Nõukogu üldise korralise ülevaatusse ülesanne peaks olema uurida inimõiguste olukorda riikides ning anda õiglane ning sõltumatu hinnang erinevatele riikidele. Liibüat käsitlev raport enamalt kiitis antud riigi tegevust, kuigi oli mitmeid tõendeid inimõiguste rikkumisest antud riigis⁶⁷. Antud ülevaates antakse Liibüale ka nõuandeid, kuidas inimõiguste olukorda edendada, kuid Liibüa lubadused toonast olukorda parandada jäid siiski üldsõnalisteks. Nii näiteks avaldas UN Watch'i, valitsusvälise organisatsiooni (*non-governmental organization; NGO*), direktor 2011. aasta veebruaris arvamust, et antud üldise korralise ülevaatusse poolt tehtud ülevaate järeldused olid täielikud tõe moonutamised. Tõeliste probleemide märkimise asemel tegeleti vaid Liibüa kiitmisega.⁶⁸

01.03.2011 hääletasid ÜRO liikmed konsensuslikult selle poolt, et peatada Liibüa liikmelisus Inimõiguste Nõukogus. Esmakordselt pärast ÜRO Inimõiguste Nõukogu loomist kasutati

---

⁶⁴ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1973. 16.03.2011. Arvutivõrgus:

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973%282011%29, 10.05.2013, lk 3.

⁶⁵ NATO and Libya. - Operational Media Update for 20 October. 21.10.2011. Arvutivõrgus: http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_10/20111021_111021-oup-update.pdf, 09.05.2013.

⁶⁶ Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Libyan Arab Jamahiriya. ÜRO Inimõiguste Nõukogu 16. Istung. - Universal Periodic Review. 04.01.2011. Arvutivõrgus: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/16session/A-HRC-16-15.pdf>, 09.05.2013, lk 4.

⁶⁷ Human Rights Report: Libya. 2010 Country Reports on Human Rights Practices. U.S. Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. 08.04.2011. Arvutivõrgus: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154467.htm>, 09.05.2013.

⁶⁸ J. Berger. U.N. Council Poised to Adopt Report Praising Libya's Human Rights Record. - FoxNews. 28.02.2011. Arvutivõrgus: <http://www.foxnews.com/politics/2011/02/28/council-poised-adopt-report-praising-libyas-human-rights-record/>, 09.05.2013.

liikmelisuse peatamise võimalust.⁶⁹ Seda seega vähem kui aasta pärast Liibüa Inimõiguste Nõukogu liikmeks valimist. Nädal enne liikmelisuse peatamist oli ÜRO Inimõiguste Nõukogu teinud ka otsuse sõltumatu rahvusvahelise komisjoni loomiseks Liibüas toimepandud inimõiguste rikkumiste uurimiseks.⁷⁰ Seda aga ajal, mil resolutsioon 1970 oli juba Julgeolekunõukogu poolt vastu võetud ning seega inimõiguste rikkumine antud riigis hukka mõistetud. Võrreldes ülejäänud kasutusele võetud sanktsioonidega oli liikmelisuse peatamine Nõukogus ilmselt üks vähemefektiivseid meetmeid mõjutamaks Liibüat ning selle juhti, kuid saatis rahvusvahelisele üldsusele sõnumi, et vägivalda ning jõu kasutamist tsiviilisikute suhtes ei tolereerita. Seda siiski käesoleva töö autori hinnangul liiga hilja.

Liibüa kriisisituatsiooni lõppemisele, Muammar Gaddafi kukutamisele ning seega ka inimõigusi rikkuva režiimi langemisele aitas kaasa eelkõige rahvusvaheliste jõudude sõjaline tegevus. Nõukogu tegevus jäi eelkõige hiljaks ning oli ka veebruarini 2011 vastuolus Nõukogu eesmärkidega. Olukorda kritiseerima asus Nõukogu alles hetkel kui kodusõda oli alanud. Analüüsides Nõukogu käitumist Liibüa konfliktile eelnevalt tõusetub küsimus, kas Nõukogu, mis oma tegevusega oleks pidanud nii Liibüa kui ka ÜRO Peaassamblee tähelepanu juhtima inimõiguste rikkumistele ning seeläbi kriisi ennetama, kuid selle asemel kiitis teenimatult antud riigi inimõiguste olukorda, keskendub vajalikul määral ja vajaliku tähelepanelikkusega inimõiguste olukorra ning nende rikkumiste uurimisele.

Seega tekibki Inimõiguste Nõukogu hoiakut ja käitumist Liibüa rikkumiste suhtes analüüsides küsimus, kas Nõukogu sellisel kujul suudab endale pandud ülesannet täita. Ignoreeris ju Nõukogu ilmselgeid inimõiguste rikkumisi ning avaldas samaaegselt kiitust Liibüa riigile inimõiguste järgimise ja nende olukorra parandamise eest riigis. Seega ei järginud Nõukogu oma eesmärki kaitsta inimõigusi ja inimeste fundamentaalseid vabadusi ning töötas sellele isegi teatud määral vastu. Analüüsides antud situatsiooni võiks püstitada hüpoteesi, et Nõukogu eelistab mitte sekkuda suurte rikkumistega, kuid olulise majandusliku tähtsusega (Liibüa omab suuri nafta ja maagaasi varusid⁷¹) riigi probleemidesse, lootes, et olukord rahuneb ning ei muutu rahvusvahelise ülduse tähelepanu nõudvaks kriisiks.

---

⁶⁹ Eesti oli Liibüa ÜRO inimõiguste nõukogu liikmesuse peatamist nõudva resolutsiooni kaasesitaja. Välisministeerium. Pressiteade. 02.03.2011. Arvutivõrgus: <http://www.valitsus.ee/et/uudised/pressiteated/valisministeerium/28612/eesti-oli-liibua-uro-inimoiguste-noukogu-liikmesuse-peatamist-noudva-resolutsiooni-kaasesitaja>, 09.05.2013.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Libya. The Heritage Foundation Leadership for America. Arvutivõrgus: <http://www.heritage.org/index/country/libya>, 09.05.2013.

Aprillis 2011, ajal, mil Julgeolekunõukogu oli vastu võtnud resolutsiooni 1973 ning ÜRO Peaassamblee peatanud Liibüa liikmelisuse Inimõiguste Nõukogus, algasid rahumeelsed protestid kehtiva korra vastu Süürias. Kuna rahutused Araabia maades (Egiptus, Liibüa, Süüria) on olnud oma loomult üsna sarnased, on asutud seda protestilainet nimetama „Araabia kevadeks“.⁷² Sarnaselt kriisi arengule Liibüas, muutusid ka Süürias alanud rahumeelsed protestid kiiresti relvastatud konfliktideks. Aasta pärast meelevalduse algust oli ÜRO hinnangul surma saanud üle 8000 inimese ning kodudest oli sunnitud lahkuma 230 000 süürlast.⁷³

Võrreldes Inimõiguste Nõukogu käitumist mõlema kriisi puhul, siis Süüria puhul asuti tegutsema palju kiiremini. Kui aprill 2011 alguses algasid meelevaldused, siis 29. aprillil 2011. aastal võeti 16. eristungil käigus vastu resolutsioon nr S-16/1, millega mõisteti hukka vägivalda kasutamine rahumeelsete protestijate vastu ning kutsuti Süüria valitsust üles lõpetama inimõiguste rikkumist. Samuti tegi Nõukogu selle resolutsiooniga ÜRO Inimõiguste Ülemvoliniku Ametile (*Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*) ettepaneku saata vaatlejad antud riiki uurimaks inimõiguste rikkumisi. Augustis 2011, vaid mõned päevad pärast seda, kui Ülemvoliniku Ameti poolt loodud missioon oli tuvastanud korduvad inimõiguste rikkumised⁷⁴, peetud järgmisel eristungil võeti vastu resolutsioon S-17/1, millega anti mandaat loodud uurimiskomisjonile uurimaks alates märts 2011 toime pandud inimõiguste rikkumisi Süürias.⁷⁵ Seega võeti inimõiguste rikkumised Süürias Inimõiguste Nõukogu poolt vaatluse alla kohe, kui rahumeelsed meelevaldused muutusid vägivaldseteks kokkupõrgeteks valitsuse pooldajate ja vastaste vahel. Seejuures 2009. aastal saadeti eriprotseduuride meetme käigus Süüriale üle viie kommunikatsiooni⁷⁶ ning 2010. aastal üle kümne kommunikatsiooni⁷⁷. Seega võrreldes Liibüa juhtumiga oli inimõiguste olukord Süürias juba enne kriisi tekkimist Inimõiguste Nõukogu tähelepanu all.

Erinevalt Liibüa kriisist asus Inimõiguste Nõukogu pea koheselt tegutsema uurimaks ja tuvastamaks raskekujulisi inimõiguste rikkumisi Süürias, kuid Julgeolekunõukogu, võrreldes

---

⁷² M. Elagati. Araabia kevad. - Diplomaatia. Juuni 2011. Arvutivõrgus:

[http://www.diplomaatia.ee/index.php?id=242&tx_ttnews\[tt_news\]=1282&tx_ttnews\[backPid\]=584&cHash=fc0a55f25d](http://www.diplomaatia.ee/index.php?id=242&tx_ttnews[tt_news]=1282&tx_ttnews[backPid]=584&cHash=fc0a55f25d), 08.05.2013.

⁷³ A. Alandi. Süüria ülestõusu aastapäeval lootuskiirt ei paista. - ERR uudised. 15.03.2012. Arvutivõrgus: <http://uudised.err.ee/index.php?06248291>, 09.05.2013.

⁷⁴ Syria in Turmoil-the UN Human Rights Council acts again. - United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights. 05.09.2011. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/Syriainturmoil.aspx>, 09.05.2013.

⁷⁵ ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsioon S-17/1. 22.11.2011.

⁷⁶ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2009, (viide 41), lk 9.

⁷⁷ United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2010. (viide 15), lk 10.

Liibüa kriisiga, suutis vastu võtta resolutsiooni saadmaks 300 vaatlejat Süüriasse alles aasta pärast kriisi algust.⁷⁸ Esimest korda hääletas Julgeolekunõukogu Süüriat puudutava resolutsiooni, millega oleks hukka mõistetud inimõiguste rasked ja süstemaatilised rikkumised Süürias, üle oktoobris 2011 ning Hiina ning Venemaa „ei“ häälte (veto) tõttu resolutsiooni vastu ei võetud. Lisaks kahele vetoale jäi neli Nõukogu liiget erapooletuks.⁷⁹ Seega vetoõiguste kasutamiset poleks resolutsiooni siiski ühehäälselt vastu võetud.

Veebruaris 2012 hääletas Julgeolekunõukogu taaskord Süüriat puudutava resolutsiooni üle. Kuigi 13 ülejäänud Julgeolekunõukogu liiget hääletas resolutsiooni, mis nõudis Süüria presidendi tagasiastumist, toetades seega Araabia Liiga rahuplaani eesmärgiga lõpetada vägivald Süürias, poolt, otsustasid Venemaa ja Hiina siiski kasutada oma vetoõigust, viidates võimalikule Süüria suveräänsuse rikkumisele.⁸⁰ Seejuures on ka Süüria suurte naftavarude omanik⁸¹ ning oluline relvakaubanduspartner Venemaale.⁸² Aprillis 2012 võttis Julgeolekunõukogu lõpuks ühehäälselt vastu resolutsiooni 2042, saadmaks vaatlejad Süüriasse jälgimaks relvarahust kinnipidamist.⁸³ 25. veebruaril 2013 Inimõiguste Nõukogus peetud kõnes leidis ÜRO Inimõiguste Ülemvolinik Navi Pillay, et Julgeolekunõukogu on oma tegevuses ebaõnnestunud, vaatamata korduvatele aruannetele süstemaatilistest ning laiapõhjalistest inimõiguste rikkumistest Süürias.⁸⁴

Võrreldes kriise Liibüas ning Süürias ning Inimõiguste Nõukogu käitumist antud kriisides, ei saa toetada eelnevalt püstitatud hüpoteesi, mille kohaselt vägivaldsete konfliktide tekkimiseni eelistatab Nõukogu mitte sekkuda majanduslikult oluliste, kuid inimõigusi rikkuvate riikide tegevusse. Võrreldes analüüsitud kriise, võib järeldada, et Inimõiguste Nõukogu õppis Liibüa puhul tehtud vigadest ning järgmises kriisis asus väga kiiresti inimõiguste rikkumisi uurima ning nende toimepanemist hukka mõistma. Võrreldes Inimõiguste Nõukoguga on Julgeolekunõukogul keerulisem resolutsioone vastu võtta alaliste liikmete vetoõiguse tõttu.

⁷⁸ ÜRO kiitis heaks 300 vaatleja saatmise Süüriasse. - AFP/BNS. 21.04.2012. Arvutivõrgus: <http://www.postimees.ee/816352/uro-kiitis-heaks-300-vaatleja-saatmise-suuriasse/>, 10.05.2013.

⁷⁹ Security Council Fails to Adopt Draft Resolution Condemning Syria's Crackdown on Anti-Government Protestors, Owing to Veto by Russian Federation, China, (viide 33).

⁸⁰ P. Harris. Syrian resolution vetoed by Russia and China at United Nations. - The Guardian. 04.02.2012. arvutivõrgus: <http://www.guardian.co.uk/world/2012/feb/04/assad-obama-resign-un-resolution>, 10.05.2013.

⁸¹ People. Travel Document System. Arvutivõrgus: <http://www.traveldocs.com/index.php?page=about-syria-2>, 10.05.2013.

⁸² T. Grove, E. Solomon. Russia boosts arms sales to Syria despite world pressure. - Reuters. 21.02.2012. Arvutivõrgus: <http://www.reuters.com/article/2012/02/21/us-syria-russia-arms-idUSTRE81K13420120221>, 10.05.2013.

⁸³ Security Council Unanimously Adopts Resolution 2042 (2012) Authorizing Advance Team to Monitor Ceasefire in Syria. Security Council SC /10609. 14.04.2012. Arvutivõrgus: <http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10609.doc.htm>, 10.05.2013.

⁸⁴ UN Human Rights Council opens with call to strengthen international justice system. - UN News Centre. 25.02.2013. Arvutivõrgus: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44216#.UY3yqso4Irs>, 10.05.2013.

Seega võib ka Julgeolekunõukogu küll üldiselt kriisi ja inimõiguste rikkumised hukka mõista, kuid konkreetsete resolutsioonideni on selles organis keerulisem jõuda.

Järelikult on Inimõiguste Nõukogu vahendid siiski piiratud ning alati ei olegi sellel võimalik oma eesmärki saavutada.

4. Inimõiguste üldine ja universaalne määratlemine

Inimõigused on eelkõige määratletud 1948. aastal vastu võetud Inimõiguste Ülddeklaratsioonis. Seega kõik ÜRO liikmesriigid tunnistavad antud deklaratsiooni ning nõustuvad sellega. Antud deklaratsioonis rõhutatakse, et kõik ÜRO liikmesriigid tunnistavad oma usku põhiõigustesse, iga inimese eneseväärikust ja tähtsust, meeste ja naiste võrdseid õigusi ning pühendumist sotsiaalsele arengule ning elatustaseme tõstmisele. Inimõiguste Ülddeklaratsioon sätestab põhilised inimõigused, milleks on õigus elule ja vabadusele, õigus võrdsele kohtlemisele, orjapidamise keelustamine, piinamise, ebainimliku ja alandava kohtlemise keelustamine, õigus õiglasele ning erapooletule kohtupidamisele, õigus liikumisvabadusele, asüülitaotlemisõigus, õigus rahvusele, õigus abielule (seejuures keelustati sunniviisilised abielud), õigus omada kinnisvara (keelustati meelevaldselt kinnisvara võõrandamine), õigus mõttevabadusele, südametunnistusele ja usuvabadusele, õigus oma arvamusele ning selle väljendamisele, kogunemisvabadus, õigus töötada avalikus teenistuses, valimisõigus, õigus tööle ja puhkusele, õigus piisavale elustandardile, õigus haridusele. Seejuures sõnastati ka riikide õigus teatud juhtudel neid õigusi piirata, kuid ainult tulenevalt seadusloomest. Kuigi tegemist on deklaratsiooniga, mis iseenesest ei ole riikidele siduv, on ÜRO oma põhikirjas viidanud inimõigustele ning lugenud Inimõiguste Deklaratsiooni üheks oma alusdokumendiks. Seega on Inimõiguste Ülddeklaratsioon kõikidele ÜRO liikmesriikidele õiguslikult siduv. Siiski tekib küsimus, kas inimõigused sellisel kujul on kehtivad kõikidele kultuuriruumidele ning kas kõik riigid saavad neid sellisel kujul üldse rakendada.

Inimõiguste kaitse põhineb vajadusel pakkuda austust inimväärikuse vastu. Vastavalt traditsioonilisele ning individualistlikule lähenemisele on inimväärikuse lähtealus ja seega ka inimõiguste lähtealus iga inimese enesemääratlus ja –vabadus. See loob kontseptsiooni, mis seisab vastu igasugusele välisele sekkumisele inimese kui indiviidi valikutele, vastavalt sellele, mida nähakse vajaliku ja soovitavana.⁸⁵ Ka 1993. aasta 25. juunil vastu võetud Viini Deklaratsiooni ja Tegevusprogramm toetavat individuaalset lähenemist ning seega iga inimese õigust ise valida oma identiteet. Samas rõhutab antud deklaratsioon, et kõik inimõigused on universaalsed, jagamatud ning sõltumatud.⁸⁶ Samas on alates 1960-ndatest aastatest asutud inimõiguste universaalsust vaidlustama. Esimesena võib välja tuua, et 1960-

---

⁸⁵ M. Iovane. The Universality of Human Rights and International Protection of Cultural Diversity: Some Theoretical and Practical Considerations. - International Journal on Minority and Group Rights. Vol. 6/14, 2007, lk 232.

⁸⁶ M. Iovane, (viide 85), lk 234.

ndatel hakkasid läänemaailma riigid leidma, et inimestel on õigus mitmetele sotsiaalsetele õigustele seoses sõjajärgsete seadustega, millede eesmärgiks oli edendada üksikisiku töö- ja majanduslikke tingimusi. Seejuures ei saa riik jätta sekkumata üksikisiku vabadustesse.⁸⁷ Universaalsus eeldab, et kõik inimesed on võrdsed, mis oleks aga vaid vormiline võrdsus, kuna võrreldes maailma eri riike, siis juba sünnihetkel on inimestel erinevad võimalused ja vabadused⁸⁸ (nt. võrreldes last, kes sünnib USA keskklassi perekonnas, lapsega, kes sünnib Hiina vaeses kaluriperekonnas). Teiseks suunab juba rahvusvaheline õigus ise riike kaitsma ühiskonnagruppe, mis teatud asjaolude tõttu on ebavõrdses olukorras võrreldes ülejäänud elanikkonnaga (nt. lapsed, puuetega isikud, vanurid jne). Kolmandaks muudab inimõiguste universaalsuse küsitavaks kultuuriline suhtelisus ning väärtuste paljusus.⁸⁹ Selle suuna pooldajad andsid juba 1948. aastal märku Inimõiguste Ülddeklaratsiooni sobimatusest kohaldamiseks terves maailmas. Nende väitel keskendus Deklaratsioon inimõigustele kui Lääne-Euroopa ja Ameerika väärtushinnangutele. Nende arvamuse kohaselt, ei tohiks austust üksikisiku vastu saavutada kultuuri tähtsuse alahindamise arvelt.⁹⁰ Fakt, et inimõiguste kaitse põhineb läänelikel ideedel ei tähenda, et teised ühiskonnad peaksid neid väärtushinnanguid üle võtma ja neid normideks arendama.⁹¹ Viini Konverentsil 1993. aastal tõi Hiina saadik ka välja, et inimõigused tollasel (ja ka praegusel) kujul seostuvad teatud majandusliku ja sotsiaalse ühiskonnakorraldusega. Riigid mida iseloomustab erinev ajalugu ja kultuuriline taust, mõistavad ka inimõigusi teisiti.⁹² Pole võimalik rääkida inimõiguste universaalsusest, kui pole olemas universaalset keskkonda, millega need kaasneksid.⁹³ Seejuures toetab rahvusvaheline õigus ja mõlema suuna (nii kultuurilise eripära kui ka inimõiguste universaalsuse toetajad) teatud inimõiguste kaitset: sellisteks universaalseteks õigusteks on piinamise, genotsiidi, rassilise diskrimineerimise, ebainimliku ja alandava kohtlemise keelustamine.⁹⁴ Neid võiks seega lugeda universaalseteks inimõigusteks, mis peaksid olema tagatud kõikidele inimestele. Samal ajal pärinevad teatud sorti inimõigused kindlasti läänelikust mõtteviisist, näiteks Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikkel 21, mis sätestab igatüüpi õiguse osaleda oma riigi valitsuse töös, kas otse või läbi perioodiliselt toimuvatel valimistel valitud esindajate. ÜRO'sse kuulub mitmeid riike, mille riigikord selle artikli

---

⁸⁷ M. Iovane, (viide 85), lk 235.

⁸⁸ M. Iovane, (viide 85), lk 236.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ M. Iovane, (viide 85), lk 238.

⁹¹ J. Gumbis, V. Bacienskaite, J. Randakeviciute. Human Rights Today. - Jurisprudensija. Vol 1(119), 2010, lk 141.

⁹² M. Iovane, (viide 85), lk 239.

⁹³ J. Gumbis, V. Bacienskaite, J. Randakeviciute, (viide 91), lk 139.

⁹⁴ M. Iovane, (viide 85), lk 244.

elluviimist ei toeta. Toetudes käsolevas töös toodud näidetele, siis on mitmetes riikides problemaatiliseks ka antud deklaratsiooni artikkel 19, mis sätestab igaühe õiguse oma arvamusele ning väljendusvabadusele. Selliste vabaduste elluviimiseks oleks vajalik ka teatud riigikorra olemasolu. Kui selline riigikord puudub või ei toimi efektiivselt, on rahvusvahelisel õigusel ja organisatsioonidel väga keeruline seda ühele riigile „peale suruda“. Järelikult pole küsimus inimõiguste tähtsuse vähendamises, vaid nende universaalse ellu viimise võimalikkuses.⁹⁵ Seega peaks tegema vahet inimõiguste universaalsuse ning inimõiguste rakendamise universaalsuse vahel. Analüüsides erinevaid raporteid ning dokumentatsiooni, võib ütleda, et rakendamise osas puudub universaalsus. Seda riikide, rahvuste ning kultuuriruumide erineva arusaama tõttu inimõigustest ning inimeste kui indiviidide õiguse tõttu valida, milliseid inimõigusi nõuda ja milliseid mitte.⁹⁶ Seejuures tuleks arvesse võtta, et ka lääneriigid pole alati olnud demokraatiad ja seega avatud kõikidele inimõigustele. Seega võib eeldada, et inimõiguste universaalsus ja selle võimalikkus sõltub riikide ajaloolisest taustast ja arengustaadiumist.

---

⁹⁵ M. Iovane, (viide 85), lk 246.

⁹⁶ J. Gumbis, V. Bacienskaite, J. Randakeviciute, (viide 91), lk 140.

Kokkuvõte

Tänapäeva ühiskonnas kasutame inimõigusi igapäevaselt ning nende olemasolu on asutud võtma enesestmõistetavana. Samas ei suuda ka kõik lääneriigid tingimusteta kõiki inim- ja põhiõigusi oma elanikkonnale garanteerida. ÜRO Inimõiguste Nõukogu ülesandeks ongi juhtida tähelepanu potsensiaalsetele ja juba toimuvatele inimõiguste rikkumistele ning seeläbi nende õiguste edendamine kogu maailmas. Oma ülesannet täites peab antud organ tegema tihedat koostööd nii ÜRO Peaassamblee kui ka Julgeolekunõukoguga.

Käesoleva töö eesmärgiks oli ÜRO Inimõiguste Nõukogu pädevuse ja tegevuse analüüsimine. Kasutades dokumendianalüüsi ning võrdlev-analüütilist uurimist, soovis autor selgitada, kas Nõukogu oma pädevuse piires on võimeline talle pandud ülesannet täitma ning millised probleemid on tekkinud selle ÜRO organi tegevuse käigus. Samuti soovis autor uurida, kas Inimõiguste Nõukogu eelkäijale, Inimõiguste Komisjonile, osaks saanud kriitika, mis viiski Nõukogu loomiseni, nagu näiteks politiseeritus, Komisjoni liikmete endi inimõiguste olukord ehk selektiivsus, kehtib ka reformi tulemusel loodud Nõukogu osas.

Oma eesmärgi saavutamiseks on Inimõiguste Nõukogule antud kasutada Kaebuste Protseduur, Eriprotseduurid ning üldise korralise ülevaatused meede. Kaebuste protseduur loodi suuremõõtmeliste ning korduvate inimõiguste ja põhivabaduste rikkumiste uurimiseks kõikjal maailmas ning igasugustes oludes. Tegemist on töörühmade põhimõttel toimuvate inimõiguste rikkumiste uurimisega. Eriprotseduurid jälgivad inimõiguste rikkumisi konkreetsetes riikides või võivad uurida teatud globaalseid inimõiguste küsimusi. Eriprotseduurid võivad keskenduda nii teatud kindla riigi situatsioonile kui ka temaatilistele probleemidele kõikjal maailmas. Samuti on loodud ekspertidest koosnev Nõuandev Komitee, mis toimides Nõukogu mõttekojana, peaks Nõukogu eksperthinnangutega varustama.

Uurides Liibüa ning Süüria juhtumeid jõudis käesoleva töö autor järeldusele, et Inimõiguste Nõukogu ei suuda vajaliku kiiruse ja tähelepanelikkusega keskenduda inimõiguste rikkumistele ning samuti ei suuda see vajalikult määral tähtsustada rikkumisi ja seeläbi ka Julgeolekunõukogu mõjutada. Liibüa kriisi puhul asus Nõukogu tegutsema liiga hilja ning jõudis oluliste otsusteni hiljem kui Julgeolekunõukogu, mis inimõiguste rikkumised antud riigis hukka mõistis. Seejuures peaks just Inimõiguste Nõukogu juhtima tähelepanu inimõiguste rikkumistele ning Julgeolekunõukogu asuma tegutsema alles siis, kui kriis vajab rahvusvahelist sekkumist. Süüria juhtumi puhul toimus aga vastupidine ajakava. Nimelt oli inimõiguste olukord Süürias juba aastaid enne relvastatud kokkupõrgete tekkimist 2011.

aastal Inimõiguste Nõukogu tähelepanu all. Sellest lähtudes, tuleb järeldada, et Nõukogu ei suutnud vajalikul määral antud riiki mõjutada, et see situatsiooni oleks parandanud. Siiski juhtis Inimõiguste Nõukogu tähelepanu kriisile selle tekkides koheselt. Selles konfliktis aga ei suutnud Julgeolekunõukogu vajaliku efektiivsusega tegutseda ning veto-õiguse kasutamise tõttu jõudis inimõiguste rikkumisi hukkamõistvate resolutsioonideni alles aasta pärast kriisi tekkimist.

Julgeolekunõukogu tegevus on seotud Inimõiguste Nõukoguga ning kui Inimõiguste Nõukogu saab tegutseda vaid teatud piirideni, siis Julgeolekunõukogul on võimalus vastu võtta erinevaid sanktsioone inimõigusi rikkuvate riikide suhtes. Veto-õiguse kasutamine võib vajaliku tegutsemise Julgeolekunõukogu poolt pikalt edasi lükata või üldse blokeerida. Tihti jõutakse sekkumiseni viivate resolutsioonideni alles kriisides, mis hõlmavad suuri inimohvreid ning mida on raske lahendada ehk mis on paisunud niivõrd suureks, et tegutsemata jätmine poleks enam võimalik ning mitte sellisele kriisile eelneval ajal. Käesoleva töö autor leiab, et veto-õiguse süsteem Julgeolekunõukogus vajaks reformimist ning veto-õiguse kasutamine võib takistada Inimõiguste Nõukogu eesmärgi saavutamist.

Inimõiguste Nõukogu kritiseeritakse veel mitmetel põhjustel. Üheks kriitika lähtepunktiks on Nõukogu liikmelisus. Nimelt peaksid Nõukogusse kuuluvad riigid olema andnud suure panuse inimõiguste arendamisesse ja kaitsmisesse. Seejuures aga kuulus näiteks Liibüa enne kriisi puhkemist Inimõiguste Nõukogusse. Samuti kuuluvad töö kirjutamise hetkel Nõukogusse Hiina Rahvavabariik, Vene Föderatsioon ning Saudi Araabia-riigid, millede inimõiguste olukorda on teravalt kritiseeritud. Samuti ei suuda käesoleva töö autori arvates eriprotseduuride meede soovitud tulemust saavutada. Nii 2009. kui ka 2010. aastal vastati välja saadetud kommunikatsioonidest veidi üle 30'le protsendile. Kritiseeritud on ka Nõukogu politiseeritust ning seda eelkõige Israeli-Palestiina konflikti näitel, kus Nõukogu on keskendunud Israeli-poolsetele rikkumistele, kuid jätnud samaväärse tähelepanu Palestiina-poolsetele rikkumistele pööramata. Nõukogu peaks kõiki inimõiguste rikkujaid võrdselt kohtlema ning uurima ja tähelepanu juhtima kõikidele inimõiguste rikkumiste juhtumitele.

Võrreldes Darfuri kriisisituatsiooni tõsidust, resolutsioonile eelnevaid arutelusid ning nendele järgnevat resolutsiooni, jõuab autor järeldusele, et Nõukogu poolt vastuvõetav resolutsioon jäi leebemaks kui oli inimõiguste rikkumise raskusaste antud juhtumis. Inimõiguste rikkumise hukka mõistmise ning konkreetsete rikkujate välja toomise asemel väljendati resolutsioonis vaid muret olukorra üle. Seega jäi ka hinnang antud situatsioonile leebemaks kui algsetest aruteludest võis järeldada.

Analüüsid Inimõiguste Nõukogu tegevust ning sellega seotud probleeme, jõudis autor välja küsimuseni, kas inimõiguste universaalne määratlemine üldse on võimalik. Erinevates kultuuriruumides ja ühiskonnakordades kehtivad erinevad arusaamad ning tõekspidamised. Inimõigused praegusel kujul seostuvad teatud majandusliku ja sotsiaalse ühiskonnakorraldusega ehk lääneliku ühiskonnakorraldusega. Seega kui pole olemas universaalset keskkonda, kas on võimalik inimõiguste universaalsus.

Käesoleva töö autor jõuab järeldusele, et Inimõiguste Nõukogu praeguste vahenditega ning praegusel kujul ei suuda võimalikult efektiivselt oma eesmärgi saavutada. Samuti leiab töö autor, et inimõigused ning nende universaalne rakendamine tuleks vaatluse alla võtta. Inimõiguste Nõukogul on väga raske edendada universaalseid inimõigusi nende praegusel kujul riikides, millede arengustaadium, riigikord ning kultuuriruum ei võimalda inimõigusi sel määral ellu viia kui need on toodud Inimõiguste Ülddeklaratsioonis.

Competence and problems related to the actions of the United Nations Human Rights Council

Summary

In today's society we use human rights on a daily basis and have learned to take these rights for granted. At the same time even not all the western countries can guarantee the human and basic rights to their nations. The responsibility of the United Nations Human Rights Council is to address the potential and already on-going violations of human rights and therefore to enhance the situation of human rights all over the world. To achieve this goal the Council must have a successful cooperation system with the General Assembly and the Security Council.

The goal of this paper was to analyze the competence and actions of the Human Rights Council. By using documentation analysis and comparison-analytical research the author of this paper wished to find whether the Council is capable within its competence to fulfill its goal and which problems have occurred within the action of the Council. Also the author wanted to find out whether the criticism, such as politicization and the situation of human rights in the member countries, given to the Human Rights Commission (the predecessor of the Human Rights Council) that led to the creation of the Council also applies to the Council.

To achieve its goal Human Rights Council has been given the following measures: the Complaints Procedures, the Special Procedures and The Universal Periodic Review. Complaints Procedure was created to address continuous gross violations of human and basic rights all over the world and under any circumstances. This measure works on the principle of working groups that investigate the violations of human rights. Special Procedures measure examines the violations of human rights in specific countries or investigates certain global human rights issues. Special Procedures may focus on the situation of a specific country or thematic problems all over the world. Also the Advisory Committee made up of experts has been created to function as the thinking tank of the Council. The Advisory Committee should provide the Council expert evaluations. In addition together with the establishment of the Council the Universal Periodic Review measure was created. This measure investigates in four-year cycles the situation of human rights in every country that is a member of the United Nations.

After looking into the cases of Libya and Syria the author of this paper has come to the conclusion that the Council cannot focus on the violations of human rights with the necessary

speed and attention. Also the Council cannot address the violations with the necessary focus and therefore influence the Security Council. In the case of the crisis in Libya the Human Rights Council started to act too late and came to important decisions later than the Security Council that managed to condemn the human rights violations in that country earlier than the Human Rights Council. The Human Rights Council should be the one that draws attention to the violations of human rights and the Security Council should act only when the crisis needs international intervention. In the case of Syria the actions of both councils happened the opposite way. The Human Rights Council had addressed the matter of human rights violations years before the armed conflicts in 2011 appeared. Therefore one must conclude that the Human Rights Council did not manage to influence Syria enough that the country would have made efforts to enhance the situation. Still when the crisis in Syria appeared the Human Rights Council drew attention to it immediately. But in this conflict the Security Council did not manage to act with the necessary efficiency and due to the use of veto-power it managed to condemn the violations of human rights only until a year had passed from the beginning of the conflict.

Actions of the Security Council are connected with the Human Rights Council and when the Human Rights Council can act only to a certain limit then the Security Council can adopt different sanctions against the countries that violate human rights. The usage of veto-power can postpone or even block the necessary actions of the Security Council. Often the Security Council adopts resolutions that lead to intervention in crisis that involve gross losses of human lives and which are difficult to resolve as they have grown so large that failure to act is no longer an option. Author of this paper finds that the veto system of the Security Council needs a reform and that the usage of veto-power can obstruct the achievement of the goal of the Human Rights Council.

The Human Rights Council is criticized for a number of additional reasons. One of which is the membership of the Council. Members of the Council should have a large contribution to the promotion and protection of human rights. Still Libya was a member of the Council before the crisis began. At the time of writing of this paper also China, Russia and Saudi Arabia belong to the Council-all of which are countries that have received criticism concerning the situation of human rights in these countries. Author of this paper also believes that the Special Procedures measure cannot achieve the desired effect. In 2009 as well as in 2010 a bit over 30% of the communications sent received replies from the governments. Another criticism has been the politicization of the Human Rights Council, this in particular with the example of

the Israeli-Palestinian crisis. The Human Rights Council has focused on the violations of human rights carried out by Israel and at the same time it has not given an equal attention to the violations carried out by Palestine. The Council is supposed to treat all violators of human rights equally and investigate and draw attention to these violations in an equal manner.

When comparing the seriousness of the crisis in Darfur to the discussions had before adopting the resolution and to the following resolution the author comes to the conclusion that the resolution adopted was weaker than the situation demanded. Instead of condemning the specific human rights violators the Council expressed concern about the situation. Therefore the evaluation given to the situation remained weaker than one could have expected from the discussions prior to the resolution.

When analyzing actions of the Human Rights Council and problems associated with those actions the author came to question whether the universal definition of human rights is even possible. Different culture spaces and forms of society have different beliefs and perceptions. Human rights as known today are associated with a certain economic and social form of society, which is the western society. Therefore if there is no universal environment can there be a universal understanding of human rights.

Author of this paper comes to the conclusion that with the means given to and in today's form the Human Rights Council cannot achieve its goal as efficiently as possible. Author also concludes that human rights and the universal application of them should be re-examined. It is very difficult for the Human Rights Council to promote universal human rights as they are known today in countries that have a different level of development, different forms of government and different culture spaces and that for these differences cannot implement human rights as they are listed in the Universal Declaration of Human Rights.

Kasutatud allikate loetelu

Kirjandus:

1. Ahrens, L. UN Human Rights Council faces the same criticism as its predecessor. - Radio Netherlands Worldwide. 21.05.2010. Arvutivõrgus: <http://www.rnw.nl/international-justice/article/un-human-rights-council-faces-same-criticism-its-predecessor>, 09.05.2013.
2. Alandi, A. Süüria ülestõusu aastapäeval lootuskiirt ei paista. - ERR uudised. 15.03.2012. Arvutivõrgus: <http://uudised.err.ee/index.php?06248291>, 09.05.2013.
3. Araabia Liiga peatas vägivallast haaratud Liibüa liikmelisuse. - Delfi. 22.02.2011. Arvutivõrgus: <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/valismaa/araabia-liiga-peatas-vagivallast-haaratud-liibua-liikmesuse.d?id=40865309>, 09.05.2013.
4. Bayefsky, A. The U.N.'s Spokesperson for Suicide Bombers. - National Review Online. 23.10.2006. Arvutivõrgus: <http://www.humanrightsvoices.org/site/commentary/?p=263>, 10.05.2013.
5. Beardsley, K., Schmidt, H. Following the Flag or Following the Charter? Examining the Determinants of UN Involvement in International Crises, 1945–2002. - International Studies Quarterly. Vol. 56, issue 1, 2012.
6. Berger, J. U.N. Council Poised to Adopt Report Praising Libya's Human Rights Record. - FoxNews. 28.02.2011. Arvutivõrgus: <http://www.foxnews.com/politics/2011/02/28/council-poised-adopt-report-praising-libyas-human-rights-record/>, 09.05.2013.
7. Chan, S. Power, Satisfaction and Popularity. A Poisson Analysis of UN Security Council Vetoes. - Cooperation and Conflict. Vol 38, 2003.
8. Elagati, M. Araabia kevad. - Diplomaatia. Juuni, 2011. Arvutivõrgus: [http://www.diplomaatia.ee/index.php?id=242&tx_ttnews\[tt_news\]=1282&tx_ttnews\[backPid\]=584&cHash=fc0a55f25d](http://www.diplomaatia.ee/index.php?id=242&tx_ttnews[tt_news]=1282&tx_ttnews[backPid]=584&cHash=fc0a55f25d), (09.05.2013).
9. Grove, T., Solomon, E. Russia boosts arms sales to Syria despite world pressure. - Reuters. 21.02.2012. Arvutivõrgus: <http://www.reuters.com/article/2012/02/21/us-syria-russia-arms-idUSTRE81K13420120221>, 09.05.2013.
10. Gumbis, J., Bacienskaite, V., Randakeviciute, J. - Human Rights Today. Jurisprudensija. Vol. 1 (119), 2010.
11. Harris, P. Syrian resolution vetoed by Russia and China at United Nations. - The Guardian. 04.02.2012. Arvutivõrgus:

- <http://www.guardian.co.uk/world/2012/feb/04/assad-obama-resign-un-resolution>, 09.05.2013.
12. Iovane, M. The Universality of Human Rights and International Protection of Cultural Diversity: Some Theoretical and Practical Considerations. - International Journal on Minority and Group Rights. Vol. 6/14, 2007.
  13. Kask, K. Venemaa sai ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks. - Eesti Päevaleht, 12.05.2009. Arvutivõrgus <http://www.epl.ee/artikkel/468366>, 09.05.2013.
  14. Lynch, C., Libya to join U.N. Human Rights Council. - Foreign Policy. 12.05.2010. Arvutivõrgus: http://turtlebay.foreignpolicy.com/posts/2010/05/12/libya_to_join_un_human_rights_council, 09.05.2013.
  15. Schrijver, N. The Human Rights Council: A New Society of the Committed or Just Old Wine in New Bottles? - Foundation of the Leiden Journal of International Law. Vol. 20, issue 4, 2007.
  16. Styan, D. Jacques Chirac's 'non': France, Iraq and the United Nations, 1991-2003. - Modern & Contemporary France. Vol 12, issue 3, 2004.
  17. Terlingen, Y. The Human Rights Council: a New Era in UN Human Rights Work? - Ethics & International Affairs. Vol 21, 2007.
  18. The Shame of the United Nations. - The New York Times. 26.02.2006. Arvutivõrgus: http://www.nytimes.com/2006/02/26/opinion/26sun2.html?n=Top/Opinion/Editorials%20and%20Op-Ed/Editorials&_r=1&oref=slogin&pagewanted=print, 09.05.2013.
  19. UN investigates Libya human rights violations. - The Guardian. 27.04.2011. Arvutivõrgus: <http://www.guardian.co.uk/world/2011/apr/27/libya-un-investigation-human-rights>, 09.05.2013.
  20. ÜRO kiitis heaks 300 vaatleja saatmise Süüriasse. - AFP/BNS. 21.04.2012. Arvutivõrgus: <http://www.postimees.ee/816352/uro-kiitis-heaks-300-vaatleja-saatmise-suuriasse/>, 09.05.2013.

Normatiivallikad

21. Inimõiguste Ülddeklaratsioon, 10.12.1948. Arvutivõrgus: http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/est.pdf, 10.05.2013.
22. ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsioon A/RES 5/1, 18.06.2007.

23. ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsioon S-16/1, 29.04.2011. Arvutivõrgus:
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialsession/16/docs/A%20-HRC-RES-S-16-1.pdf>, 10.05.2013.
24. ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsioon S-17/1, 22.11.2011.
25. ÜRO Inimõiguste Nõukogu resolutsioon S-4/101, 13.12.2006.
26. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1970, 26.02.2011. Arvutivõrgus:
http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970%282011%29,
10.05.2013.
27. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1973, 17.03.2011. Arvutivõrgus.
http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973%282011%29,
10.05.2013.
28. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/60/251, 03.04.2006. Arvutivõrgus:
http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/A.RES.60.251_En.pdf,
10.05.2013.
29. ÜRO põhikiri. Riigi Teataja, 1996. Arvutivõrgus:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/555597>, 10.05.2013.

Muud allikad

30. Anti-Israel Resolutions at the HRC. - UN Watch. Arvutivõrgus:
<http://www.unwatch.org/site/c.bdKKISNqEmG/b.3820041/>, 10.05.2013.
31. Eesti Inimõiguste Keskus kodulehekülg. Arvutivõrgus:
<http://humanrights.ee/inimoigused/>, 10.05.2013.
32. Eesti oli Liibüa ÜRO inimõiguste nõukogu liikmesuse peatamist nõudva resolutsiooni kaasesitaja. - Välisministeerium. Pressiteade. 02.03.2011. Arvutivõrgus:
<http://www.valitsus.ee/et/uudised/pressiteated/valisministeerium/28612/eesti-oli-liibua-uro-inimoiguste-noukogu-liikmesuse-peatamist-noudva-resolutsiooni-kaasesitaja>, 09.05.2013.
33. Eesti Vabariigi Alaline Esindus ÜRO juures kodulehekülg. Arvutivõrgus:
<http://www.un.estemb.org/est/>, 10.05.2013.
34. Human Rights Report: Lybia. 2010 Country Reports on Human Rights Practices. - U.S. Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. 08.04.2011. Arvutivõrgus: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154467.htm>, 09.05.2013.

35. Libya. The Heritage Foundation Leadership for America. Arvutivõrgus:
<http://www.heritage.org/index/country/libya>, 09.05.2013.
36. NATO and Libya. - Operational Media Update for 20 October. 21.10.2011.
Arvutivõrgus:
http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_10/20111021_111021-oup-update.pdf, 09.05.2013.
37. Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Lybian Arab
Jamahiriya. - ÜRO Inimõiguste Nõukogu 16. Istung. - Universal Periodic Review.
04.01.2011. Arvutivõrgus:
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/16session/A-HRC-16-15.pdf>,
09.05.2013.
38. Second Meeting on Security Council Reform Addresses the Veto. - Center for UN
Reform Education. 18.03.2009. Arvutivõrgus:
<http://www.centerforunreform.org/node/394>, 09.05.2013.
39. Secretary-General Urges Human Rights Activists to 'Fill Leadership Vacuum' Hold
World to Account, in Address to International Day Event. Secretary-General
SG/SM/10788, HR/4909, OBV/601. 08.12.2006. Arvutivõrgus:
<http://www.un.org/News/Press/docs/2006/sgsm10788.doc.htm>, 09.05.2013.
40. Security Council Fails to Adopt Draft Resolution Condemning Syria's Crackdown on
Anti-Government Protestors, Owing to Veto by Russian Federation, China. Security
Council SC/10403. 04.10.2011. Arvutivõrgus:
<http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10403.doc.htm>, 09.05.2013.
41. Security Council Unanimously Adopts Resolution 2042 (2012), Authorizing Advance
Team to Monitor Ceasefire in Syria. Security Council SC /10609. 14.04.2012.
Arvutivõrgus: <http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10609.doc.htm>,
09.05.2013.
42. Syria in Turmoil-the UN Human Rights Council acts again. - United Nations Human
Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights. 05.09.2011.
Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/Syriainturmoil.aspx>,
09.05.2013.
43. Travel Document System. Arvutivõrgus: <http://www.traveldocs.com>, 09.05.2013.
44. U.S. Vetoes of UN Resolutions Critical of Israel (1972-2011). Jewish Virtual Library.
Arvutivõrgus: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsources/UN/usvetoes.html>,
10.05.2013.

45. UN Human Rights Council opens with call to strengthen international justice system. - UN News Centre. 25.02.2013. Arvutivõrgus:
<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=44216#.UY3yqso4Irs>, 10.05.2013.
46. United Nations and Darfur. Fact sheet. - Peace and Security Section of the United Nations Department of Public Information. 2007. Arvutivõrgus:
http://www.unis.unvienna.org/pdf/UN-Darfur_fact_sheet.pdf, 10.05.2013.
47. United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner for Human Rights kodulehekül. Arvutivõrgus: <http://www.ohchr.org/EN>, 10.05.2013.
48. United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2009. Arvutivõrgus:
<http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/factsfigures2009EN.pdf>, 09.05.2013.
49. United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2010. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Geneva. April 2011. Arvutivõrgus:
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/Facts_Figures2010.pdf, 09.05.2013.
50. United Nations Special Procedures-Facts and Figures 2011. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Geneva. May 2012. Arvutivõrgus:
http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/SP/Facts_Figures2011.pdf, 10.05.2013.
51. United States vetoes Security Council resolution on Israeli settlements. UN News Centre. 18.02.2011. Arvutivõrgus:
<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37572&Cr=palestin&Cr1=>,
09.05.2013.
52. UNMIS Mandate. UNMIS United Nations Mission in the Sudan. Arvutivõrgus:
<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmis/mandate.shtml>, 10.05.2013.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristiine Urb (sünnikuupäev: 12.09.1986),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
“ÜRO Inimõiguste Nõukogu pädevus ja selle tegevusega seotud probleemid”, mille juhendaja
on Lauri Mälksoo

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 13.05.2013